

Alte Drucke

**PSALTERIVM || LATINVM DAVIDIS || PROPHETAE ET REGIS ||
CVM FAMILIARI ET PIA EX-||POSITIONE, AC BREVI
NOTATI-||one artificij Rhetorici pertinentis ad ...**

Corner, Christoph

Leipzig, 1575

VD16 B 3231

LIBER QVINTVS.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-148286

Et dedit eos in misericordias, in conspectu omnium qui ceperant eos.

Summa omnium. Deus beneficii illi, a quo grauius fuit offensus, ut testimonium suae bonitatis, misericordia & potentiae relinqueret, Ergo nobis quae erit propitius.

Saluos fac nos DOMINE Deus noster: & congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, & gloriemur in laude tua.

Teroratio breui habens deprecationem, Subre etsi peccauimus tunc offendimus grauius a patribus, & hoc libenter fateimur: culpam tam deprecamur, & regamus, collige nos in Ecclesiam tuam, eripe nos de captiuitate libera a peccatu, damnatione, diabolo. Finit, ut ueris laudibus tuamque gloriam celebrare possimus.

Benedictus DOMINUS Deus Israël a seculo & usque in seculum: & dicet omnis populus, Amen, Halleluia.

Ut exorsus est Testimonium, ita eundem concludit gratiarum actionem cum exhortatione, quod scilicet atque si iam omnia petita impetrauerit, tunc est certus de praesentis auxilio Dei.

LIBER QUINTVS.

CVII.

Eucharisticus est & protrepticus. Exhortatur omnes homines, ut agant gratias Deo, quod eum immensis beneficiis accumulet, & ex variis miserijs & calamitatibus eripiat: Et in his certos ordines, qui inuocantes eum in calamitatibus exauditi & seruati sunt. Habet ergo encoriam summa & stupenda bonitatis Dei, nosque

commonificat, ut quod simus, viuamus & ex
malu liberemur, id omne soli Deo acceptu fe-
ramus. Non enim vult genus humanum pe-
pire, sed viuere, ut sint qui habeant orandi &
laudandi Deum materiam.

Loci com. De gratiarum actione. De Dei be-
nificencia & presentia. De Dei providentia
in hominum conseruatione, in quorum interi-
tum nihil non molitur Satan.

Thesis. Calamitof, inuocato Deo liberati ex ma-
lu, sint grati.

Confitemini Do M I-
N O quoniam bonus,
quoniam in seculum mi-
sericordia eius.

Dicant qui redempti
sunt a Do M I N O, quos
redemit de manu tribula-
toris.

Et de regionibus con-
gregauit eos, a solis ortu
& occasu, ab aquilone &
mari.

Qui errauerunt in so-
litudine, in deserto a via,
ciuitatem habitaculi non
inuenerunt.

Esficientes & sitientes
erant: anima eorum in
ipsis torquebatur.

Et clamauerunt ad Do-
M I N V M cum tribularentur: & de necessitati-
bus eorum eripuit eos.

Et deduxit eos in viam

Propositio cum causis
quare beneficiat homini-
bus, ex habitibus animi.

Ab honesto ex beneficio
redemptionis.

Verend. dicant grā-
tias omnes homines ex
malu liberati in toto
mundo.

Necessitas, calamitas,
exilium, exules descri-
buntur, soli vagantur,
errant, carent certa se-
de, inopia premuntur,
& angustia mentis cru-
ciantur.

Versus intercalaris.

Remedium, inuocatio,
Benefi-

rectam, vt irent in ciuitatem habitationis.

Confiteantur D O M I N O pro misericordia eius : & pro mirabilibus etus in filios hominum.

Quia satiauit animam sitientem : & animā esurientem satiauit bonis.

Sedentes in tenebris & vmbra mortis, vinctos afflictione & ferro.

Quia rebelles fuerunt eloquijs Dei : & consilium altissimi blasphemauerunt.

Et humiliatum est in molestijs cor eorum : corruerunt, nec fuit, qui adiuuaret.

Et clamauerunt ad D O M I N U M cum tribularentur : & de necessitationibus eorum liberauit eos.

Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis : & vincula eorum dirupit.

Confiteantur D O M I N O pro misericordia eius : & pro mirabilibus eius erga filios hominum.

Quia contriuit portas æreas, & vestes ferreos confregit.

Beneficium, liberatio a erroribus, & redactio in patriam.

Gratiarum actio. Et quoque viris mirabilibus.

Ætiologia, Repetitio beneficium. Dedit cibum & potum ei.

Alia calamitas & crux, captivitas, vinctio, ubi sedentes luce huius mundi priuati sunt ita quam mortui.

Causa crucis, inobedientia, peccatum, contritus legis & voluntatis Dei, scelerata fides.

Effectus & aliquo finis crucis. Humiliatus pro cruce, necessitas, impotens causa, est carnis auxilij.

Alius finis tribulationis. Inuocatio, beneficium, liberatio.

Beneficium, liberatio ex carcere.

Modus liberationis.

Eucharistia.

Ratio, ab alio modo liberationum.

Stultitia.

Stulti, qui propter viam flagitiorum suorum
& propter iniquitates suas affliguntur.

Omnem escam abomi-
nata est anima eorum : &
appropinquauerūt vsque
ad portas mortis.

Et clamauerunt ad Do-
M I N V M cū tribularen-
tur : & de necessitatibus
eorum liberavit eos.

Misit verbum suum &
sanauit eos : & eripuit eos
de interecionib. eorum.

Confiteantur D O M I N O pro misericor-
dia eius : & pro mirabilibus eius erga filios ho-
minum.

Et sacrificent sacrificium laudis : & annuncii-
ent opera eius in exulta-
tione.

Qui descendunt in mare nauibus, negocian-
tes in aquis multis.

Ipsi viderunt opera D O M I N I, & mirabilia
eius in profundo.

Dixit, & extat spiritus
procellæ : & exaltati sunt
fluctus eius.

Ascendunt vsque ad
celos : & descendunt vs-
que ad abyssos : anima eo-
rum in malis tabescebat.

Turbati sunt & moti

*Cruce, aduersa vale-
tudo, qualis? quanta?
attulit in mediam, lethalis
fuit. Causa pœna, peccata-
tum, flagitia.*

*In valetudine aduer-
sa primum remedium est
inuocatio & oratio in ne-
cessitate, Effectus ora-
tionis.*

*Modus curationis, ver-
bo, potentia filij Dei me-
dicorum medici.*

*Gratiarum actio, cele-
bratio beneficiorum Dei.*

*Necessitas et crux, peri-
culū navigationis in quo
fuerunt negotiatores nau-
igantes. Est vero magna
tempestatis hypotyposis, ex
venit subito ortus procel-
læ & fluctuum magnitu-
dine hyperbolica. Ex affe-
ctionibus coris qui in ma-
ri periclitantur. Pro do-
lore*

sunt sicut ebrius : & omnis sapientia eorum denotata est.

Et clamauerunt ad DOMINUM cum tribularentur : & de necessitatibus eorum eduxit eos.

Et surrexit procella : & sedata est : & siluerunt fluctus eius.

Et letati sunt quia siluerunt : & deduxit eos in portum voluntatis eorum.

Confiteantur DOMINO pro misericordia eius : & pro mirabilibus eius erga filios hominum.

Et exaltent eum in Ecclesia plebis : & in cathedra seniorum laudent eum.

Qui posuit flumina in desertum : & scaturigines aquarum in sitim.

Terram fructiferam in saluginem, propter maliciam inhabitantium in ea.

Et qui posuit desertum in stagna aquarum : & terram sine aqua in scaturigines aquarum.

Et collocavit illic *esum

lore tabescunt Comparatio, similes sunt ebrii, & omni consilio & ratione ac communi sensu destituantur, omnique artis nauticae obliti sunt.

Oratio. Vulgo, Qui nescit orare, discat nauigare.

Modus, potentia Dei sedata est tempestas, facta est laticia, & portum optatum pro voluntate sua attigerunt.

Exhortatio ad gratiarum actionem, Hac facta ubique & in omni loco & genere hominum, & in consensu seniorum.

Propter peccatum hominum Deus sterilitatem efficit, cuius est hoc de scriptio. Exsiccantur flumina, fit siccitas saluginum, adeff saligo, hinc agri sterilesunt, & sequitur annona caritas & fames.

Terram desertam, & qui donat & reddit fructualem.

* ut ibi victum quaerentes.

rientes

rientes : & constituerunt civitatem habitationis.

Et seminaverunt agros & plantaverunt vineas, & fecerunt fructum annuū.

Et benedixit eis, & multiplicati sunt valde, & iumenta eorum non diminuer.

Qui * pauci facti erant & oppressi à malo torquente & premente.

Cum effusus esset contentus super principes eorum : & errare fecisset eos per (*) solitudinem in viam.

Et protegeret pauperem ab iniuria : & poneret sicut oves familias.

Auxit eos ut essent multa eorum familia, inftar familia ovium.

Videbunt recti & lætabuntur : & omni iniquitati obstruetur os suum.

Quis est sapiens, & custodiet hæc, & intelliget misericordias D o m i n i ?

stricordem, presentem gratia & glorificet & laudet.

Omnia secunditas & fertilitas terra a Deo est, homines iussu Dei eam inhabitant et colunt, sed benedictio & terra & hominum & iumentorum venit a Deo. Is est enim, a quo paupertas & divitiæ proveniunt.

** Numerus eorum diminutus erat a tyrannia.*

Multi necabantur, alij tyrannide premebantur. sed Dei ira est in tyrannos effusa, & pauperes liberavit ex malis illis, pace ipsis reddita. Ergo gratia agantur Deo.

(a) Fugavit eos & egit per loca vasta & inuia.

Conclusio epiphonemastica & hortatoria, Antithesis, Pij agnoscetes hæc Dei beneficia latantur eaque consistunt : impij tacebunt & peribunt. Quare quicunque sapit, det operam, ut semper cognoscat & credas Deum esse benignum, misericordem, presentem gratia & auxilio, proque huius ipsum glorificet & laudet.

Canticum Psalmi Davidis.

Petitorius est. Historia, orat, ut regnū suum post exilium Babylonicum restitueretur. Allegoria, orat, ut veniat regnum Christi aternū & promissum, cuius typus fuit regnum David, quod Christi regno absolvendū erat, ut scriptum est: Super thronum Davidis sedebit, & regni eius non erit finis. Vide quoque, i. Regum 7. & Iesai. 9.

Locus com. De regno David & regno Christi.

Paratum est cor meum, cantabo & psallam etiam gloria mea.

Exurge psalterium & cithara: exurgam diluculo.

Confitebor tibi in populis DOMINE, & psallam tibi in gloria.

Quia magna est super coelos misericordia tua: & usque ad nubes veritas tua.

Regno Christi, in quo remissio peccatorum gratia datur. Est enim plenus gratia & veritate.

Exaltare super coelos Deus, & super omnem terram gloria tua.

Ut liberentur dilecti tui: saluum fac dextera

Exordium est ecclesiasticum & laicum, quod capit benevolentiam personae Dei, & a se ipso, est quoque, circumstantiis auditū. Unius dare Deum & glorificare, corde & instrumentis musicis, maturi & proque gentium.

Ratio, qui vult in Deo predicare, quod sit in suis misericors, & servet promissa, de regno David constitutendo.

Propositio est, Deum tentissime libera & laus tuos amicos. Loquitur de seipso, & de liberatore Ecclesiae per Messiam promissum. Tripletur

est pro

qua & exaudi me.

est potentie Dei & decoris
eius in primo versu.

Deus locutus est in san-
cto suo: exultabo & di-
nidam ^(a) Sichimam, &
^(b) conuallē tabernacu-
lorum dimetiar.

(a) Samariam, Synecdoche.

Hac habentur in Psalmo 60.

Meus est Gilead: meus
est Manasses: & ^(c) Ephraim fortitudo capitis
mei: Iuda rex meus.

(d) Moab olla lotionis

meæ: in Idumæam ex-
tendam calceamentum meum: & super Phil-
isteam iubilabo.

(d) Arabs erit subdi-
tus ut pellium.

Quis deducet me in ci-
uitatem munitam? quis deducet me vsque in
Idumæam?

A decoro.

Nonne tu Deus qui
repulisti nos: & non exibis Deus in exercitibus
nostris?

A Deo salus, victoria.

Da nobis auxilium in
tribulatione: quia vana
salus hominis.

Peroratio, cum atq̃lo-
gia gnomica.

In Deo faciemus vir-
tutem: & ipse conculca-
bit inimicos nostros.

Nititur & David &
Ecclesia promissione de
victorijs omnis generis ho-
stium.

C I X.

Ad præcinendum Psalmus Davidis.

2. 3

Territorius

Petitorius est & cataracticus, habens acerbissimas imprecationes. Nam David orat se ex maximis periculis atque malis eripi: inimicos suos Doegum cum toto Saulinorum grege dignum poenae affici. Hinc occasio Psalmi facile perspicitur, videtur enim hac oratio nata ex iniustus persecutionibus, quibus David premebatur.

Allegoria prophetica. Orat Christus in cruce, ut Deus sibi assistat, & Iudam proditorem omnesque Iudeos, ita ut meriti sint, puniat & perdat. Oratio eadem est Ecclesiae contra hypocritas & persecutores eius non resipiscentes.

Loci. De invocatione. De defensione piorum. De poena impiorum, hypocritarum, hostium Christi.

DEus laus mea ne taceas.

quo glorior, quem laus noli amplius dissimulare aut ferre hanc persecutionem: tota tanta & defende meam laudem, gloriam & veritatem.

Quia os impium & os dolosum super me apertum est: locuti sunt aduersum me lingua dolosa.

Confirmatio auctoritate, quia impium, blasphemum & contumeliosum, mendacium, detestatum meum & me petens & comprimere studens, Iudei. Pastores autem, qui faciunt praeter modum.

Et sermonibus odiosis circumdederunt me: & oppugnaverunt me sine causa.

Pro eo quod ego diligo eos aduersantur mihi: ego autem orabam. (a)

Ab ipsorum ingratitude detestanda, non solum non sunt gratias, sed etiam pro beneficiis meis nocere, me perdere conantur. Expolitio est, quod sine causa faciant.

Et rependerunt mihi mala pro bonis: & odium pro dilectione mea.

medium piorum contra hos morsus & insidias est oratio, qua auxilium a Deo petitur.

(a) pro illis, hoc fecit Christus in cruce.

Conti

Constitu super eum
impium : & diabolus stet
a dextris eius.

Cum iudicatur, exeat
condemnatus : & oratio
eius fiat in peccatum.

*Ingenti motu animi in
aduersarios impotentis
diras & imprecationes
pronunciat, & quidem
per distributionem.*

*Prima agenda est, ha-
beant impios doctores, qui
eos falsa doctrina seducant, & iniustos magistratus. 2. Assit
illis diabolus, eosque a Deo abducos in aeternum exitum rapiat.*

3. Condemnentur a Deo omnia
eorum facta. 4. Oratio
eorum non exaudiat, ut res abiecta & execrata a Deo. Hac
animi mala sunt.

Fiant dies eius pauci :
& episcopatum eius acci-
piat alter.

Fiant filij eius orpha-
ni : & vxor eius vidua.
Vagando vagentur filij
eius, & mendicent, &
querant victum ex deua-
stationibus suis.

Scrutetur foenerator
omnem substantiam eius :
& diripiant alieni labores
eius.

Non sit illi adiutor :
nec sit qui miscatur pu-
pillis eius.

11. Sint odiosi omnibus, deferantur ab omnibus.

12. Non sit qui curet pupillos eorum.

Fiant nati eius in inte-
ritu : in generatione vna
deleatur nomen eorum.

5. Non sint longevi, sed
Oligochronij.

6. Auferatur ab eo dig-
nitatis munus, & tradat-
ur alteri. De Iuda, A-
hor. 1.

Mala corporis & for-
tune adduntur.

7. Relinquant subito
extincti orphanos.

8. Relinquant uxores
viduas & affligas.

9. Infelicitas liberorum,
sint erronei, mendici, et ex
vastatu casulæ anxie ci-
bum querant.

10. A fortunis, exuatur
bonis, redigantur ad sum-
mam inopiam per sanctra-
tores & alienos homines.

11. Existio dentur libe-
ri eius.

12. Non dares ea fra-
milis ad alterum gra-
dum

dum cognationis, vel ut eorum memoria nulla superfit in altero seculo.

In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu DOMINI: & peccatum matris eius non deleatur.

Sint in conspectu DOMINI semper: & dispereat de terra memoria eorum.

Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam: & persecutus est hominem oppressum, & pauperem & compunctum corde ut eum occideret.

Et dilexit maledictionem, & venit ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.

Et induit maledictionem sicut vestimentum: & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossa eius.

non desinat in eis cruciatus conscientia de offensa & irato Deo & testimonium maledictionis. 2. Ab aqua, quae insuit intra corpus. 3. Ab oleo, cuius vis etiam in ossa penetrat, sic maledictio ipsis adheret, ut nunquam recedat. Sint in hac & altera vita maledicti & abiecti coram Deo.

Fiat ei sicut vestimen-

15. Deus perpetuo irascatur parentibus eorum, & ipsis propter peccata, eaque nunquam ipsis condonet.

16. Perpetuus sit oblitio nominis eorum in terra, tanquam lese maiestatis condemnatorum.

Causa sunt, quare Deus, Iudas, Iudaei & hypocritae tam horrendis poenis afficiendi sint. 1. Summa immanitas et crudelitas in Davidem, Christum & Ecclesiam eius, homines vere afflictos. 2. Scelus maledicendi Christo & eius verbo. Additur poena iusta, quia contra salutem, sunt contra Deum maledictum, & idcirco abominatur & detestatur.

Expolit comparationibus tribus maledictionem eorum. 1. A continuatione & diuturnitate maledictionis, sicut continuo utimur vestimento, ita non desinat in eis cruciatus conscientia de offensa & irato Deo & testimonium maledictionis. 2. Ab aqua, quae insuit intra corpus. 3. Ab oleo, cuius vis etiam in ossa penetrat, sic maledictio ipsis adheret, ut nunquam recedat. Sint in hac & altera vita maledicti & abiecti coram Deo.

Execratio est 17. per com.

tum quo operitur: & sicut zona qua semper praecingitur.

Hæc sit merces eorum apud DOMINUM, qui aduersantur mihi, & qui loquuntur mala aduersus animam meam.

At tu DOMINE, Domine fac mecum propter nomen tuum: quia bona est misericordia tua, libera me.

Quia egenus & pauper ego sum: & cor meum conturbatum est intra me.

Sicut umbra cum declinat ablatus sum: & excussus sum sicut locustæ.

Genua mea infirmata sunt à ieiunio: & caro mea exaruit amissa pinguedine.

Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me, & mouerunt capita sua.

Postremus versiculus consentit cū eo: Ego sum vermis &c. Psal. 22. de Christo. Notetur & gestus illudientium & irriduentium.

Adiuuā me DOMINE Deus meus: saluum me fac secundum misericordiam tuam.

Z 5

Et sci-

cōparationes, maledictio sit ex amictus & cinctura, id est, quiddam ipsis adiunctissimum.

Clausula exclamatoria ad deterrendos eos, qui iniqua moluntur & dicunt in vitam & doctrinam Christi.

Repetitur propositio precationis cū suis rationibus, una est a persona Dei, ut suam gloriā tueatur & amplifcet, & a natura eius, quia misericors est. Altera a necessitate ex persona David aut Christi, nam huic magis quam illi conueniunt.

Quia omni prasidio humano careo et animosum valde turbato & afflicto.

Accedunt due comparationes, quia sicut umbra serotina euanesco: quia sicut locustæ excutior, quæ nullam sedem certam habent. Adduntur effectus nimie tristitiæ & doloris, infirmitas & exccatio corporis. Est vero hypotyposis afflicti & miserrimi hominis.

Et sciant quia manus
tua hæc : & quod tu DO-
MINE fecisti illud.

Maledicant illi & tu
benedices : qui insurgunt
in me confundantur : ser-
uus autē tuus lætabitur.

Induantur qui detra-
hunt mihi ignominia : &
operiantur sicut pallio
confusione sua.

*Peroratio. Quare se-
na me Deus : Ratio di-
viti, ut omnes tibi hæc
liberationem accepti re-
ferant : & hostes quoque
agnoscant hoc esse opus tu-
um. Additur consilium
quomodo ferēda sint ma-
ledictiones. Precatur qui-
que iterum, ut hostes sui
in ignominiam abiciant,
hoc comparatione in-
strat.*

Confitebor tibi DOMINO : valde in ore
meo : & in medio multorum laudabo eum.

Quia astitit à dextris vt
saluam faceret à iudican-
tibus animam meam.

*Remuneratio est spe
eucharistiā. Vult Deus
laudare in magna bene-
ficio frequentia : & re-
petit beneficium eius.*

C X.

Psalmus David.

*Propheticus est & didascalicus. Vaticinatur in
eo Propheta plenus Spiritu sancto, & docet de
Christo qui sit, & qua eius sanctio ; qualeque
regnum sit habiturus, & quomodo illud sit cō-
secuturus.*

*Loci communes. De persona Christi, in ea quod
sit siturus Deus & homo. De regno eius & sa-
cerdotio, successibus & victorijs eius. De Ec-
clesia, De pœnis impiorum, & de passione &
resurrectione eiusdem.*

Dixit DOMINVS
Domino meo, sede à

*Orditur a descriptione
ne persona Messie, &
necesse est*

dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

non est tantum filius David secundum carnem; homo verus, sed etiam Dominus eius propter personam maiestatem, officij excellentiam & regni amplitudinem. Est enim multo potentior & maior rex Messias patre suo David, nimirum Deus. Deinde a sessione eius, quia iubetur a patre Deo sedere ad dexteram, quare ipsi aequalitas dominij & potentia, & divinitas tribuitur, & efficitur rex & Dominus omnium rerum, datus beneficia hominibus temporalia & aeterna. Tertio a potentia & rebus gestis, quia hostes suos est superatus & suis subiectus, nimirum, vel peccatum, mortem, inferos, vel quotquot alij in hoc mundo sese ei opponunt, ut tyrannos & hypocritas. Est quoque paravia de suppressione hostium Christi. Matth. 22. Act. 2. 1. Corinth. 15. Hebr. 1. Act. 2.

Sceptrum regni tui emitte DOMINVS ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum.

Apostrophe, Ab insignibus, scilicet verbo eius, per metonymiam. A regni eius initio, potentia & augmento Ecclesia. Prædicatio verbi incipiet Hierosolymis per Synecdochien, Esa. 2. Mich. 4. Sui verborum erit potens & efficax. Est quoque affligitur Ecclesia, tandem tamen inter ipsos persecutores vincet, & ipse Christus victor triumphabit subactis inimicis.

Populus tuus spontaneus (aderit) in die victoriae tuae, in ornatu sancto: ex vero oritur tibi ros generationis tuae.

A populo & subditis eius, in sponte ei obediunt, voluntati eius in rebus secundis & adversis obtemperat, aderit ei in pompa triumphali, & in ipso regno. Et quidem ornatus donis Spiritus sancti, obediencia erga ministerium, bonis operibus, inuocatione, quae ipsius erunt sacrificia. A multitudine eius, quia ut sub aurora ros multiplicatur sine opera hominis, ita nascetur ei Ecclesia ex verbo, Spiritus sancti virtute. Quidam intelligunt rorem de natiuitate Christi ex virgine, & de plenitudine benedictionis & gratiae quae erunt in ipso a tempore natiuitatis. Metaphora sunt.

Iurauit

Iuravit DOMINVS & non pœnitebit eum: tu es sacerdos in æternum secundū ordinem (a) Melchisedech.

Concio de sacerdotio Christi. Messias est qui, que sacerdos. 1. Quia cionatur nobis de voluntate patris, de consequenda remissione peccatorum propter filium. 2. Quia seipsum offert patri pro mundi peccatis, ut eum placet. 3. Quia orat pro nobis & impetrat remissionem peccatorum. Confirmatur vero sacerdotium iurando, ut Dei voluntas in hac re immutabilis ostendatur, sibi. 4. Deinde qualis sit sacerdos, æternus nempe, Deus, qui non sit mansurus in morte, sed resurriturus, & in æternam cum sua Ecclesia victurus: Ioan. 12. & novi testamenti, in Leuiticus, quia affert benedictionem, id est, remissionem peccatorum gratis propter Christum, qualis fuit benedictio Melchisedech, Genes. 14.

(a) morem aut ritum.

DOMINVS à dextris tuis, conteret in die iræ suæ reges.

A felicitate eius, quia Dominus ei aderit, & iratus perdet inimicos eius. Commineatur pœnas omnibus, qui huic regi & sacerdoti resistunt, & induitur Ecclesie defensio.

Iudicabit inter gentes: implebit cadaueribus: conquassabit caput multarum terrarum.

A potentia eius & benignitate vindicta, qua deleta polittia Iudæi, conquassabit inter gentes, nisi sibi quoque colligit Exitiam verbo suo. Impios autem & contumaces Iudæos & gentes ut cavita & principes ad unum omnes cadet, quam vindictam & stragem amplificat multitudine cadauerum. Perdet denique Satanam cum omnibus tyrannis Christo sese opponentibus.

De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

De passionis & resurrectionis eius allegoria, gustabit miseria humanæ vite, bibet calicem passionis afflictionum & mortis. Inde vero resurget & triumphabit victoria gloriosa, quod exaltatione capitis significatur.

Enchiridion

C X I.

Eucharisticus est & encomiasticus. In hoc enim aguntur gratia Deo pro immensis operibus eius & beneficijs, Et ea ipsa opera hoc hymno laudantur.

Occasio. Pia mens agnoscens admiranda Dei beneficia inuitatur ad gratiarum actionem.

Locus com. De gratiarum actione. De varijs Dei beneficijs erga genus humanum & Ecclesiam.

Halleluia.

C Onfitebor tibi D o -
M I N E in toto corde
meo, in concilio & con-
gregatione iustorum.

Magna opera D o M I -
N I inquirenda propter
omnia desiderabilia sua.

Gloriosum & magni-
ficum opus eius: & iusti-
cia eius manet in seculum
seculi.

*Quia ordinationes eius gloriose, ut sunt matrimonium, po-
litia, ministerium Ecclesia. Quia iura eius politica & econo-
mica sunt & manent immota, & bonitas eius credentes iustifi-
cans est aeterna. Hae sunt reverendae. Possunt quoque de alijs
intelligi operibus.*

Memoriam fecit mirā-
bilium suorum misericors
& miserator D o M I -
N Y S.

*Propositio. Gratias ago
Deo sincero & non simu-
lato corde in ecclesia san-
ctorum, et gloria Dei stu-
dentium. Est enim hic
periphrasis eius.*

*Confirmatio. A rebus
gestis. Quia opera crea-
tionis & conservationis
rerum conditarum sunt
magna, & digna confide-
ratione & inquisitione,
ut Dei sapientia & boni-
tas perspicatur.*

*Ab institutis festis.
Quia instituit solennes di-
as, in quibus vult cele-
brari memoriam suorum
mirabilium, ut sunt, agni-
mactati*

mafacti Pascha, Pentecoste & tabernaculorum festum. A nobis quoque vult coli memoriam veri paschatis Christi immolat, liberationis nostrae a diabolo, peccato, morte, donationis Spiritus sancti, & aliorum miraculorum Christi servatoris.

Escam dedit timentibus se: memor erit in seculum testamenti sui.

A beneficentia eius, Quia Israelitas pios exiuntes Egypto instruit viatico & cibant in deserto Arabia. A veracitate eius, Quia semper erit memor promissionum suarum, quae factae sunt Abrahamo & posteritati eius.

Virtutem operum suorum annunciat populo, ut det illis hereditatem gentium.

Quia colligit sibi Ecclesiam, eique concionatur de voluntate & beneficiis suis, & conferuat atque tuetur eam inter gentes.

Opera manuum eius veritas & iudicium: fidelia omnia mandata eius. Confirmata in seculum seculi, fiunt & sunt vera & recta.

Quia vere fiat promissis suis, in periculo addit ut Nobis, Israelitis, Danieli & alijs. Quia iudicat, liberat suos & impios damnat. Quia vera fiunt quae promissa, enim suos non deseruit.

non parcat impijs, ne de his quicquam dubitemus.

7. liberatio. Redemptionem misit populo suo: promissit fore aeternum testamentum suum: sanctum & terribile nomen eius.

A beneficio liberationis, Quia per Christum nos a captivitate diabolica liberavit. Quia nos ex alijs miseris eripuit, & his aliquando finit dicitur.

nos aeterno gaudio. Quia promissiones eius erunt ratae & firmatae. Certo enim nobis succurret cum maxime habebimus, & in eius finem, ut nos predicemus ipsum, & suam gloriam ipse iuvetur.

Initium sapientiae timor DOMINI: intel-

Conclusio epiphonemae. Uere incipit sapientia.

Epiphonema.

DOMINI: intel-

per

Etus bonus omnibus facientibus ea: laus eius manet in seculum seculi.

pere qui timent Deum: vere sunt intelligentes & sapientes, qui voluntati & mandatis eius morem gerunt, & factis praeferant quod ore profitentur, Proverb. 1. Eccl. 1. c. Ratio ab utili. Ipsi enim aeterna laude ornabuntur, cum omnia simulata & hypocritica pereant.

C X I I.

Didascalicus est & hortatorius. Docet qua sit piorum hominum felicitas etiam in hac vita, qua virtutes & actiones, et quibus promissionibus ad eas inuitentur, ut Dei benignitatem imitentur, & tacite hortatur suos ad pietatem.

Locum comm. De felicitate piorum cuius est descriptio. De bonis operibus & eorum premijs atque commodis.

Halleluia.

BEatus vir qui timet DOMINUM: qui mandatis eius delectatur valde.

Synonyma sunt, Pius, rectus, iustus, iuste agens.

Potens in terra semen eius: generatio rectorum benedicetur.

ut exemplo est posteritas Ionathae.

Opes & diuitiae in domo eius: iusticia eius manet in seculum seculi.

nemini iniuriam facit in quo differunt

Exortum est in tene-

Propositio est, Pius est beatus. Subiectum describitur ex nativis eius actionibus, Pius est qui vere colit Deum, & de-

Prædicatum per distributionem explicatur, 1. Quia potens, felix & diuturna eius erit posteritas.

2. Abundat diuitijs & rebus ad vitam necessarijs, illisque vivit contentus.

3. Semper agit iuste, ab hypocritis.

4. Quia Deus erudit & illum.

bris lumen rectis a misericorde, miseratore & iusto.

condonat & tegit peccata, & eos penitentiam agentem pronunciat iustos.

Bene viro, qui misertur & commodat: & administrat negotia sua iuste.

suebitur: iusticiam commutativam & distributivam collat. Hæc possunt quoque subiecto adijci.

Quia in æternum non commovebitur: in memoria æterna erit iustus.

8. Deus nunquam obliuiscetur eius, etiam mala oppressi, sed aliquando liberabit eum.

Ab auditione mala non timebit: firmum est cor eius sperare in DOMINO.

Confirmatum est cor eius, non timebit, donec gaudebit de inimicis suis.

Dispersit, dedit pauperibus: iusticia eius manet in seculum seculi: cornu eius exaltabitur in gloria.

12. Et hic & in calis robur & potentia eius erit gloriosa. Promissio.

Inpius videbit & ira-

& illuminat suos, in crucibus & afflictionibus cruciatur & iuuat. Est enim propitius peccatoribus.

5. Ex actibus eius, qui recte utitur diuitiis, illique proximo indigenti subuenit sine usura.

6. Innocentiam retribuitur & distributivam collat.

7. Constantiam tribuitur in quolibet casu & fortuna, nec unquam deficiet a Deo.

9. Securus contentum conicia & minus bonum vel etiam alia mala ingruentia propter fiduciam, quam in Domino habet.

10. Tutus est & animo presenti eadem fiducia bonitatis & presencie Dei, donec videat interitum hostium suorum.

11. Is est liberalis etiam pauperum, non carus, sed iustus, et tunc laudabitur, hoc dandi studiū retinebit. 2. Corinth. 9.

Antithesis est. Impius

scetur, denubibus suis fre-
met & tabesceat: deside-
rium impiorum peribit.

inde illicita ipsorum cupiditates extinguuntur, & ipsi simul pe-
runt. Est quoque inuidiarum hypotyposis.

erit male. Primum, quia
propter piorum felicitatem
tabescent inuidia,
aut ramentur ira. De-

CXIII.

Eucharisticus est & laudatorius hymnus. Tam
enim Dei maiestas quā alia spiritualia & cor-
poralia beneficia, quae in nos confert, collaudan-
tur cum gratiarum actione.

Allegoria. Est prophetia de Messia misso & eius
regno. Ioseph enim describitur, & beneficia eius
enumerantur, & cum laudatione gratia ipsi a-
guntur.

Locus communis. De gratiarum actione & alijs,
ut in argumento.

Laudate pueri Do-
MINVM: laudate
nomen DOMINI.

Sit nomen DOMINI
benedictum ex hoc nunc
& usque in seculum.

A solis ortu usque ad
occasum, laudetur nomen
DOMINI.

tur Evangelium. Quid? potentia, maiestas & gloria Do-
mini laudetur.

Excelsus super omnes
gentes DOMINVS, &
super caelos gloria eius.

minum, & totius vniuersi. Ex maiestate persona Christi, quia
Dei est, quia non tantum Iudaeorum, sed etiam gentium est

Aa

Dominus &

Propositio hortatoria
est. Pylaudent Deum
gratiis animis. Est vero
amplificata synonymia et
circumstantijs. Qui? ser-
ui eius, non serui diabo-
li. Est notatio piorum.
Quando? semper & in
omni aeternitate, cuius est
periphrasis. Ubi? in toto
orbe terrarum ubi audi-

Confirmatio ab hone-
sto ex amplitudine poten-
tia, quia est autor, victor
& Dominus omnium ho-

Dominus : ad illas pertinet quoque promissio uniuersali. Ite quoque excelsus, quia uicta morte triumphat & regnat sedens ad dexteram patris, & gloria eius superat cælos, ea uirum, quam ut Deus habet, & sibi peperit, & nos ipsi tribuimus, cum fide profitemur quare uenerit in mundum, & qualis, quid egerit, quid nunc agat occupatis cælis, & quidem iuxta scriptura testimonia.

Quis sicut D O M I -
N U S Deus noster, qui in
altis habitat ? Humilia re-
spicit in cælo & in terra.

*Ab officijs Messia. Pri-
mū laudatur conuen-
ne, quia nemo potest ipsi
comparari uirtute. Deinde
de a facultate, quia cum
in sublimi habitat potest omnia facere. Est enim Dominus eni-
mum rerum. A benignitate eius, quia ideo uenit, ut humilis
abiectionem recipiat & curet. Negligit enim & abiicit superbi
& sua iusticia & sanctitate inflatos. Inuitat ad se contriti
corde & miseros peccatores.*

Erigenz è puluere ino-
pem : & de stercore eri-
gens pauperem.

Vt collocet eum cum
principibus, cum princi-
pibus populi sui.

Qui habitare facit ste-
rilem in domo, matrem
filiorum lætantem, Hal-
leluia.

*A beneficijs alijs politi-
cis & æconomicis, quia
pauperes & rennes erexit
ad imperia politica, ut
Iosephū, Danielelem, Mo-
sen, Dauidem. Haec non
casu, sed Dei promissione
& consilio ample admi-
nistraciones & admiranda
dona contigerunt. Hoc
constituit Prophetas &
gubernatores populi sui.
Pergat quoque a peccatu & reddit victores mundi & diaboli.
Aliud beneficium quo ornat æconomiam, quia matrem fami-
lias sterilem fecundam reddit, ut Saram, Annam, Eliza-
betham. Ecclesiam denique suam fecundat & beat eam Per-
lyttemia. Non enim desinit cætus suo semper aliquos adueni-
re uerbum eius sine fructu reuertatur, allegorice. Est ergo
semper & ubique celebrandus.*

C X I I I.

Hic

Hec Psalmi Propheta narrat quaedam miraculosa beneficia in Israeliticum populum cum ex Aegypto ductretur, collata, eademque suis in memoriam revocat, ut in ipsis admirationem bonitatis & potentiae Dei exciteret. Estque narratorium, tacitā habens gratiarum actionem & laudationem factorum Dei. Cecinerunt eum Iudaei in Paschate, ut beneficium liberationis ex Aegypto celebrarent. Nos vero non minus grati sumus pro nostri liberatione ex regno peccati, moris, quā dubio procul priore illa cunctatione suis significata.

Inexitu Israël de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro. (a)

Facta est Iuda sanctificatio eius, Israël dominatio eius.

populum esse suam Ecclesiam sanctam, Exod. 19. cui praeset. & tam donatam lege, verbo, cultibus & politia ab omnibus gentibus sterneret, inquit eo catu solo vere cognosci & coli voluit, & promissionem de Messia promisso servari.

(a) aliā lingua vidente.

Mare vidit & fugit : Iordanis conuersus est retrorsum.

Montes exilierunt ut arietes, & colles sicut agni ouium.

si quasi demiserunt & transferunt Israelitas, vel etiam montes sunt praesentia Dei, Num. 21. vel montes tremuerunt cum lex a Deo promulgaretur.

Quid est tibi mare quod fugisti : & tu Iorda-

Cum Deus, exemplum ira suae contra peccata, & misericordiae in liberanda Ecclesia editurus, Israeliticum populum ex Aegypto educeret, perditis hostibus, voluit illum

Narrat miracula edita in ea liberatione. Primum est fuga & cessio maris, Exod. 14. Estque propositio. Alterum est Iordanis fugietu, Iosue. 3. Tertium, quia vel montana Arabia exultantia

Apostrophe, amplificat miracula repetendo.

A 2 2

nis

nis quod conuersus es retrorum ?

Montes exilijs tuis sicut arietes, & colles sicut agni ouium.

Pulchra comparatione fingis quoque montes & colles exilijs.

A facie DOMINI montata est terra, a facie Dei Iacob.

Causam addit subiectione quadam, quia Deus affuit Israelitis, ad cuius vel nutum omnia beneficia sunt. Discamus & nos, quod possit & velit nos petulantibus seruare, si fide ipsum inuocauerimus.

Qui conuertit petras in stagna aquarum: & rupem in fontes aquarum.

Concludit miracula quod edidit in deserto, & rupes percussa Moysi verga largos fontes effudit, Exod. 17. Num. 20.

C X V.

Partim est petitorius partim hortatorius. Orat ut nos defendat Deus verus: monet ut ipsi soli fidamus, cum omnis salus & benedictio ab ipso solo sit.

Loci communes. De vero Deo inuocando. De discrimine inter verum Deum & ficticia numina. De vera Ecclesia & alijs selectis.

NON nobis DOMINE non nobis, sed nomini tuo da gloriam, propter misericordiam tuam & veritatem tuam.

Quare dicent gentes, ubi est Deus eorum ?

interrogatione & propositione, ut maior sit rerum & potentia Dei admiratione. Querit autem de causa, quare hæc contra naturam suam fuerint. Pulchra comparatione fingis quoque montes & colles exilijs.

Causam addit subiectione quadam, quia Deus affuit Israelitis, ad cuius vel nutum omnia beneficia sunt.

Concludit miracula quod edidit in deserto, & rupes percussa Moysi verga largos fontes effudit, Exod. 17. Num. 20.

Propositio precativa Ecclesie, Defende & salua nos. Causa, non quia nos digni sumus, sed propter sanctum nomen tuum, ut illius clarior reddatur, quia tu es benignus & verax.

Confirmatio ab oeclesiis.

fiat & vtili, ut beneficijs tuis & testimonijs convincamus gentes, te esse Deum verum & presentem.

Deus autem noster in cælo omnia quæcunque voluit fecit.

Simulachra illorum sunt argenteum & aurum, opera manuum hominum.

Os habent & non loquuntur: oculos habent & non vident.

Aures habent sed non audiunt: nares habent sed non odorant.

Manus habent sed non palpant: pedes habent sed non ambulant: nō meditantur in gutture suo.

Idola, habent formam hominis, sed sine vita, sunt enim muta, cæca, præter materiam & artem sunt inania signa, &c. Ideo neque vident quid agant gentes, neque audiunt eorum preces, nihil denique eos iuvare possunt.

Similes illorum sunt qui faciunt ea: & omnes, qui confidunt in eis.

Idola, sequuntur. Eorum tanta est cecitas, ut sint quasi statuae omni ratione & sensu carentes.

Isrâel spera in D O M I N O: adiutor eorum & protector eorum ipse est.

Domus Aaron sperate in D O M I N O: adiutor eorum & protector eorum ipse est.

Qui timeant D O M I N O

A facili, Subiectione respondet. Est vero hic per antithesin veri Dei & idolorum descriptio. Noster Deus, qui nobis vere facit, nos curat, est Deus vivus habitans in cælis, omnia quæ condidit, regit, conservat, imprimis vero suam Ecclesiam, Est ergo maximus. Is omnia libera voluntate condidit, fecit & agit, est æternus & potentissimus, Ergo facile nos tueri potest. Idola gentium sunt simulachra, a materia facta ex metallis, a causa efficiente, fusa & formata manu & arte hominum. A for-

Descriptio est idololatrarum. Sunt qui faciunt sibi idola, ea adorant, & divini honoribus pro-

Propositio hortationis ut omnes pii credant in Deum, ipsum innocentem
A 4 3 &

INVM speret in DoMI-
NO: adiutor eorum &
protector eorum ipse est.
ab Idololatriâ. Estque mira vis in
causa.

Dominus memor est
nostri, & benedicit nobis:
benedicit domui Israël:
benedicit domui Aaron.

Benedicit omnibus qui
timent DOMINVM,
pauillis cum maioribus.

Accumulet DoMI-
NVS super vos, super
vos & super filios vestros.

Benedicti vos à Do-
MINO, qui fecit cælum
& terram.

Cœli cœlorum Do-
MINI sunt: terram au-
tem dedit filijs hominũ.
zantes suos in terris. Est a facili argumentum.

Non mortui laudabunt
te DOMINE: neque
omnes qui descendunt
in infernum. *

Sed nos benedicimus
DOMINO, ex hoc nũc
& vsque in seculum, Hal-
leluia.

* Vel silentium, vel sepulchrum, ubi est perpetuum silen-
tium, Esa. 38.

& colant. Ratio ab he-
nesto, quia hunc vicum
habent protectores. Atque
hoc differunt vericuli
repetitione hortationis &

Ab utili vel singulari
actu et beneficio, Deus fa-
cet suis, dat felices succe-
sus, beat eos in hac & al-
tera vita. Hoc nõ faciunt
idola. Est vero diffini-
tio, quod Iudæi, Læti,
et omnib. pijs beneficia-

Votum, ut Deus he-
beneficia conseruet & au-
geat in suis.

Miri sunt motus in pa-
& ardente pectore Pro-
phetæ. Gratulatur Eccli-
sia hanc felicitatem, quod
habeat Deum propitiũ,
omnipotentem, & vniuersi
presentem & cœlestem
& bonis ornatum habi-

In conclusionis additur
ratio petitionis a fine vti-
li aut remuneratione, per
antithesin, Quare desolat
nos et salua, ut vera lau-
de ornemur. Quia mortui
te non celebrant, Baruch
2. sed nos viui tui benefi-
cij fidentes, Danil. 2.

C X V I.

Eucharisticus est. Gratiar agit Deo, quod vel ex maximis periculis corporis & vite sit ereptus, vel a summis terroribus & interni cruciatibus liberatus. Admissa est quoque querela de afflictionibus, qua comitantur confessionem vera doctrina.

Occasio. Oramus ut seruaretur in deserto Maon contra vim Saulis, Psal. 31. Hoc Psalmo pro eo beneficio gratum se exhibet.

Locus commun. De gratiarum actione. Exemplum & imago laeta spiritualia in Psalmita proponitur. De cruce, qua confessionem veram comitatur.

Dilexi quod audiuit
D O M I N V S vocē
orationis meae.

Quia inclinavit aurem
suam mihi : & in diebus
(*) meis inuocabo.

(b) Circumdederunt
me funes mortis : & anxietates
infernī inueni-
erunt me : tribulationem
& dolorem inueni.

Et nomen D O M I N I
inuocaui : O D O M I N E
libera animam meam.

Miserere D O M I N V S & iustus : & Deus
noster miseretur.

Custodiens paruulos

Propositio cum ratione ex beneficio Dei. Diligam Deum, grataque mente eum colam. Quia preces supplices meas exaudivit et mihi subuenit. Est Mimesis audientium aliquem.

(a) quoad vixero.

(b) laquei.

Confirmatio ab honesto. Quia in summis doloribus constitutus inuocaui Deum, & subuenit mihi. Est vero hypotyposi animi ita afflicti, ut non procul absit a morte aut desperatione, erigentis se promissionibus diuinis & orationis remedium apprehendentis. Exemplum per Mimesin ardentis orationis. Causa exauditionis ex viriutibus aut habitibus & more

A a 4

more

DOMINVS, humiliatus sum & liberauit me.

Reuertere anima mea in requiem tuam : quia Dominus benefecit tibi.

Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu.

(c) Ambulabo coram DOMINO in terris viuorum.

cessuri sunt, quod liberati ex malis in aeternam quietem & vitam ingrediantur.

(c) viam posthac tutus sub Dei gratia.

Credidi propter quod locutus sum : ego autem humiliatus sum valde.

sortem meam & innocaui Dominum. 2. Corinth. 14.

Ego dixi in consternatione mea : omnis homo mendax.

Deum esse veracem, non esse tutum credere se homini in periculo, sed a Deo petendam salutem, qui vere iuuat & seruat.

Quid reddam DOMINO pro omnibus beneficijs erga me ?

Calicem salutarem accipiam : & nomen DOMINI inuocabo.

more Dei. Finis crucis, et humiliati sub potenti manu Dei oremus.

Per apostrophem, consolatur seipsum, & se inuit esse animo quieto & tranquillo propter beneficia liberationis tria, qua distributione enumerat. Quia seruauit me in summo periculo, abstulit mari, praeseruaui a lapsu grauiore. Locutiones figuratae.

Ufus.

Hac consolatione videndum est apud eos qui de-

Remedium contra crucem. Fide amplexus suam promissiones in tribulationibus meis, & deprecari

In agnitione peccatorum meorum & ut Deo pronuntiati homines non recto iudicare de Deo.

Subiectione excitat se ad gratitudinem : addit modum gratitudinis. i. vult crucem salutare patienter ferre. Significat quoque se prebere libenter propter salutem datam.

2. petere

Vota mea reddam Do-
MINO coram omni po-
pulo eius.

Preciosa in conspectu
DOMINIS sancto-
rum eius.

Des abiectus, sed est res grata Deo,
etiam sancti morientes in
altera vita sunt accepti Deo. Testimonium resurrectioni.

O DOMINE, quia
ego servus tuus: ego ser-
vus tuus & filius ancillæ
tuæ, dirupisti vincula mea.

Tibi sacrificabo hostiam laudis: & nomen
DOMINI inuocabo.

Vota mea DOMINO
reddam in conspectu om-
nis populi eius.

In atrijs domus Do-
MINI, in medio Hieru-
salem, Halleluia.

2. petere auxiliū a Deo.
3. liberatus in Ecclesia
beneficia eius celebrare.

A causa, ex dignita-
te crucis etiam maxima,
qualis mors est. Quia
crux non docet nos esse a

Ego totus tibi servo &
addictus sum. Quia non
es passus me venire in
manus hostium.

Peroratio. Repetit be-
neficium liberationis, &
promittit se in ceteris pio-
rum perpetuo gratias actū-
rum Deo, & celebratu-
rum eum esse.

CXVII.

Laudate Dominum
Omnes gentes: lauda-
te eum omnes populi.

Quoniam confirmata
est super nos misericor-
dia eius, & veritas Do-
MINI manet in ater-
num, Halleluia.

tionem Spiritus sancti & vita aeterna, spectabat & spectat, ut

Exhortatur hoc Psal-
mo tam gentes quam lu-
deos, quibus universalis
promissio benedictionis in
Messia consequenda fuit
facta & ad quos etiam
simul totum Christi bene-
ficium, continens remissi-
onem peccatorum, impi-
tationem iusticie, dona-

A a s hunc

hunc Deum in filio, quem misit, agnoscant, & omni laude & cultu gratiarum actionu prosequantur. Addita causa, quod gratia eius in nos certa sit, & exuberans, quod grati ab ipso acceptemur in gratiam condonatis delictis propter filium. Et quod in omne aeuum sit promissa sua seruaturus: cum & misericors sit natura, & verax, & nunquam non vera fiducia ad ipsum confugientes velit audire, innuare, saluare, & aeterna salute condonare.

CXVIII.

Eucharisticus est. Gratulatorium est carmen, quod bonitate Dei omnibus malis perfundus, rex Israel creatus & factus sit.

Allegoria, Est prophetia de passione, resurrectione & regno Christi.

Occasio. Cum esset regno inauguratus Dauid, & arcam transferret ex domo Obed Edom magno iubilo in summa frequentia hunc Psalmum lusit & cecinit, 2. Regum 6.

Locus communis. De gratiarum actione.

Allegoricus. De passione & glorificatione Christi.

Thesis. Soli Deo in aduersis rebus est fidendum.

Confitemini **DOMINO**, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

Dicat nunc Israel, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

Dicat nunc domus Aaron, quoniam in seculum misericordia eius.

Dicant nunc qui timent Dominum, quoniam in seculum misericordia eius.

Propositio hortandi per distributionem eius, qui debent gratias agere Deo. Sint grati Deo Israelitae pro pollicita, sicut dotes pro ministerio & verbo seruato, & omnes vera membra Ecclesiae pro beneficio iustificationis & sanctificationis dei. Admixta est & quater repetitur causa ex laudabilitate & misericordia eius constans & perpetua.

In tri-

In tribulatione inuoca-
ui DOMINUM, & ex-
audiuit me in latitudine

(a) DOMINVS.

Ecclesia est sub cruce quidē, sed habet quoque suas consolationes.

(a) me collocant, quia me liberant.

DOMINVS mecum,
non timebo: quid face-
ret mihi homo?

DOMINVS mecum
& adiutor meus, & ego
gaudebo de osorib. meis.

Melius est confidere in
DOMINO, quam con-
fidere in homine.

Melius est sperare in
DOMINO, quam spe-
rare in principibus.

Omnes gentes circum-
dederunt me: sed in no-
mine DOMINI excin-
dam eas.

Circumdantes circum-
dederunt me: sed in no-
mine DOMINI excin-
dam eos.

Circumdederunt me
sicut apes: & exarserunt
sicut ignis in spinis: sed
in nomine DOMINI
excindam eos.

Impellens impulit me

*Confirmatio a benefi-
cio, quia me in tristitia
orantē exaudiuit & con-
solatus est, & hilarem
reddidit, per Metalepsin.*

*A presenti auxilio Dei
& a tuto. Exultans enim
pro fiducia clamat, se pro-
pter Dei praesentiam esse
tutum ab omni violentia
humana, & neminem ti-
mere, & de inimicis pro-
fligatis letari & exultare.*

*Gnomas ex contrarijs,
commendant fiduciam in
Deum: damnant fiduci-
am humanorū presidio-
rum.*

*Confirmat gnomas suo
exemplo. Amplificat vero
pericula sua & necessita-
tem, ut beneficium Dei
reddatur illustrius. Am-
plificat a multitudine ho-
stium, a vehementi studio
nocendi per cōduplicatio-
nem, ab impetu eorum &
furiosa cupiditate nocen-
di, quod tanquam apum
examen irruant in eum,
neque suam curent valo-
tudinem aut vitam, me-
do noceant ei. Postremo
a subita commotione eo-
rum: sicut ignis subito
corripis*

vt caderem : sed D O M I -
N V S adiuvit me.

*corripit spinas & subito
extinguitur. His opponi
unicum presidium, no-
men & arma piorum, verbum ac precationem, his confidit vi-
ctorem fore aut esse.*

*Impell.) Anadiplosis magnam vim notat, a fine, ut ce-
dat, pereat, sed Dei auxilio firmiter stetit.*

Fortitudo mea & laus
mea D O M I N V S : & fa-
ctus est mihi in salutem.

Vox exultationis & sa-
lutis in tabernaculis iu-
storū : dextera D O M I -
N I fecit virtutem.

Dextera D O M I N I
exaltata est : dextera D O -
M I N I fecit virtutem.
*potentiam et beneficia Dei, non sua
titio.*

Non moriar, sed vi-
uam, & narrabo opera
D O M I N I.

Castigans castigavit me
D O M I N V S : sed mor-
ti non tradidit me.

Aperite mihi portas iu-
sticiæ : ingressus in eas cō-
fitebor D O M I N V M.

Hæc porta D O M I N I,
iusti intrabunt in eam.

Confitebor tibi D O -
M I N E, quia humiliasti
me, & factus es mihi in
salutem.

*Canit Deo epinicion,
quod in ipso solo sit fortis
laudem ferat, vincat &
sit saluus. Eodem carmi-
ne vsi quoque sunt Moysi
& alij, Exod. 15, Iudic.
5. 1, Regum 2.*

*Est cantio eucharisti-
ca Ecclesia de victoria
Christi qui est dextera
Dei, & fructibus eius, sic
iusti celebrant virtutem.*

Mimesis, gratia recte

*Vox est vere confite-
ri Deo & insistenti be-
neficio, Is servat mercedem
non moriar. A sua
causa, ut laudem eam,
Agnoscent ppi si gra-
ter castigari a Domino,
sed non in perniciem.*

*Redit ad propositum.
Vult in Ecclesia & extra
priorū gratias agere Do-
m, hæc porta ipsi exultati
qui clausa fuerant. Sed ex-
emplo exhortatur princi-
pes, ut dent locum Eccle-
siae, curent & sint ver-
bum doceri, agnoscere et co-
li Deum, ipsique sint iusti*

eius communitatis. Nam extra hanc portam, hoc est, Ecclesiam non est salus.

Lapidem, quem repro-
bauerunt edificantes, hic
factus est in caput angu-
li.

Prophetia est de Chri-
sti passione et resurrectio-
ne. Allegoria nota est ex
Matth. c. 21. Act. 4. 1.
Pet. 2. Esa. 28.

Similitudo, confert se cum lapide, primum reiecto, postea
vero in honorificum & utilem locum redacto.

A D O M I N O factum
est istud : & est mirabile
in oculis nostris.

Ille qui primum est cruci
& morti traditus, sed
postea ad pristinos hono-
res resuscitatus redijt.

hanc nobis salutem & felicitatem peperit, quod factum ratio
humani admiratur & non intelligit.

Agnoscat Deum autorem sue inaugurationis & salutis,
quamvis varie humiliter.

Hac est dies quam fecit
D O M I N V S : exulte-
mus & letemur in ea.

Letatur de die inaugu-
rationis sue. Letatur Ec-
clesia de tempore redem-
tionis & salutis parte in
Christo nato, mortuo & resuscitato, & omnia plena sunt la-
tiae & gratulationis.

O D O M I N E da salu-
tem : O D O M I N E da
prospexitatem.

Vox est populi prospera
precanti suo regi, ut om-
nia in regno ipsi feliciter
eveniant dante Deo. Ana-
stasia Hefchianna. Precatur Ecclesia, ut Deus servet &
fortinet regnum Christi : Sic fuit acclamatum Christo cum
reduceretur in urbem sanctam.

Benedictus qui venit in
nomine D O M I N I : be-
nediximus vobis ex do-
mo D O M I N I.

Est ipse Christus per
se benedictus, & quia be-
nedictionem, id est, salu-
tem ablata maledictione
affert, & quidem de vo-
luntate ac virtute Dei.
Hic sacerdotes & alij ppi
colentes

Deus D O M I N V S &
illuxit nobis : ornate fe-

stum frondibus vsque ad
cornu altaris.

colentes Deum, vicissim
bona precantur populo,
per Mimisim.

Illuxit.) Donans nobis bonum regem, vel calitus mittens
saluatorem illuminantem omnes. Ergo sitis Deo grati agna-
tione & celebratione beneficij tanti. Agite diem festum isto
rendu & ad cornua altaris adducendu victimis. A morier-
nandi templa festu diebus.

Deus meus es tu, &
cōfitebor tibi: Deus me-
us es tu, & exaltabo te.

*Peroratio habent ap-
strophem, in qua est cor-
fessio fidei agnoscendi De-
um verū saluatorem. Et
quoque repetitio propo-
sitionis eucharistica.*

Confitemini Do M I-
N o quoniā bonus, quo-
niam in seculum miseri-
cordia eius.

C X I X.

Petitorius est Psalmus, singuli enim octonarij, hoc
est, octonis versibus constantes, quorū sunt vi-
ginti duo ad numerū literarū Alphabeti He-
braici, vel unam vel plures petitiones habent,
rationibus vel premisiis, vel subiunctis. Peti
Dauid vt verbo Dei doceatur, regatur, & in
eius vera cognitione conseruetur. Mirifica
autem orationis copia, varietate & splendore
dignitatem & innumeras utilitates paræ &
sana doctrina Dei nobis commendat, in genere
Encomiastico, & in didascalico propter doctri-
nam de veris cultibus veraque inuocatione &
confessione. Sunt etiam plerique octonarij, ac
plerique Versus Enthymematici. Antecedenti
esset: verbo Dei nullum est maius donum a
Deo datū, neque mihi res carior. Consequens:
Da igitur vt iuxta illud recte cognitū, vina-
mus. Hinc mirificas consolationes pī petunt.
Admiserant quoque imprecationes in eos qui
legem Domini contemnunt.

Octo

Occasione. Videtur hunc composuisse cum ex varij persecutionibus, imprimis vero ex Absolonica, didicisset, quantum referat aliquem recte institutum esse in salutari legis Dei doctrina, & ad eam vitæ rationes componere.

Loca communes sunt. De multiplici usu & præstantia verbi domini. De retinenda puritate doctrinae sanæ & vera confessione.

Obscuretur quoque in singulis versibus unam aut plures voces verbum Dei significantes repeti, ut sunt verbum, lex, mandata Dei, & similes.

A L E P H. Oñonarius primus.

Beati immaculati in via, qui ambulant in lege D O M I N I.

Beati qui observant testimonia eius: toto corde inquirunt eum.

iuxta verbum Dei vivunt: qui sunt custodes verbi: qui studio & ardore vero tenentur cognoscendi eius.

LEX Domini Tiorah, hoc est, verbum Dei, & rationem pietatisque vivendi docet.

TESTIMONIA Dei, quia in verbo testatur suam voluntatem.

Est via Derech docens quo sit eundum in cultibus.

Mandatum Mizoth continens quæ Deus a nobis exigit & Pikuâ præceptum quodlibet cordi in scriptum.

Non enim operantur iniquitatem, qui in vijs eius ambulant.

Tu mandasti mandata tua custodiri valde.

Vinam dirigantur viæ

Antecedens. Verbum Dei beat homines. Quos & Pios, quorū quadruplex est definitio, ex actibus proprijs, Qui sincerâ doctrinam sine corrupteliâ retinent, vel incorrupti sunt doctrina & vita, quæ

sunt custodes verbi: qui studio & ardore vero tenentur cognoscendi eius.

LEX Domini Tiorah, hoc est, verbum Dei, & rationem pietatisque vivendi docet.

TESTIMONIA Dei, quia in verbo testatur suam voluntatem.

Est via Derech docens quo sit eundum in cultibus.

Mandatum Mizoth continens quæ Deus a nobis exigit & Pikuâ præceptum quodlibet cordi in scriptum.

Non enim operantur iniquitatem, qui in vijs eius ambulant.

Tu mandasti mandata tua custodiri valde.

Vinam dirigantur viæ

A mandato divino.

Consequens, est propositio

meæ ad custodienda statuta tua.

am vitam, hoc dicitur statutum, complectens quomodo Deo vere sit colendus.

Tunc non confundar, cum respexero ad omnia mandata tua.

Confitebor tibi recto corde: quia docuisti me iudicia iustitiæ tuæ.

Iustificaciones tuas custodiam: nō me derelinquas in æternum.

Dei docens recto iudicio cum proximo agendum esse. Est iustificatio quod in eo solo iustificemur.

fitio per votum, Daigitur ut iuxta verbum inquitur ut iuxta verbum inquitur ut iuxta verbum inquitur.

Etologia ab vili, quia inde ero certus de de & salute mea.

Conclusio hypochetica, promittit gratitudinem, confessionem beneficii, & conservationem doctrinae conferentis salutem, cum petitione ut assistat ei Deus.

Verbum est indicium Misericordie sententia ut

B E T H.

IN quo mundam faciet adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.

Ostendit remedium contra peccata. Antecedens. Ab vili per salutem.

Custodia. vili De est regula vite pure salutiscentum. Est sermo, debet, quia Dei iussu & preceptis.

In corde meo exquisi-

te, ne finas me aberrare à præceptis tuis.

In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi.

A suo studio cognoscendi Deum & tenendi verbum eius. Causa, ne in falsam doctrinam incidat: ne contra conscientiam agat. Dicitur vero hic Omer vel Omrah eloquium.

Benedictus es Domine,

ne doce me statuta tua.

Consequens petitionem. Statutio agit de voto contra Deum. Hic sunt leges & statuta Dei edita.

In la

In labijs meis pronuntiabo omnia iudicia
oris tui.

In via testimoniorū tuorum delectatus sum,
sicut super omnes diuitias.

De mandatis tuis lo-
quar: & considerabo vias
tuas.

In statutis tuis oblecta-
bor: non obliuiscar ser-
mones tuos.

meminisse. Hic est honor qui verbo Dei debetur.

G I M E L.

Retribue seruo tuo vt
vivam & custodiam
sermones tuos.

Revela oculos meos &
considerabo mirabilia in
lege tua.

Peregrinus ego sum in
terra: non abscondas à
me mandata tua.

Contrita est anima mea
propter desiderio erga præce-
pta tua omni tempore.

Increpas superbos:
maledicti qui declinant à
mandatis tuis.

Aufer à me opprobri-
um & (a) contumtum:
quia testimonia tua ex-
quisivi.

*Promissio gratitudinis.
Verbum Dei vult inqui-
rere, retinere, aut recon-
ditam servare, celebrare,
pluris facere quam omnes
mundi thesauros, perpe-
tuo studio considerare &
cum delectatione semper
meminisse.*

*Orditur a petitione, Pe-
tis sibi concedi vitam lō-
giorem, vt sit testis & cō-
servator doctrine Dei, hic
est verus finis vite pio-
rum. Petit sibi in hac ca-
lignie oculos mentis ape-
riri, vt recte agnoscat sa-
pientiam Dei: in lege, &
alia eius miracula.*

*Ratio a necessario, quia
peregrinus in terra indi-
get tali viatico ad aliam
vitam ad quam festinat.*

*A suo affectu & cupi-
ditate cognitionis legis.*

*Antithesis, ex pœna im-
piorum, & doctrina cor-
ruptelas suas plebi obtru-
dentium contempto verbo,
& defensione curatis ver-
bum eius, quam petit: ne
male audiat, aut calum-*

B b

njs

nij opprimatur propter illud. (a) Superborum.

Etenim sederunt principes & aduersum me loquebantur : seruus autem tuus loquitur de statutis tuis.

Nam & testimonia tua gaudium meum, & viri consiliarij mei.

Ab inimicorum cunctis, eorumque contentum suum studium erga verbum, & constantiam in eo profitendo & retinendo declarat. Ratio ex gaudio, quod inde percipit, & ab utili, quod verbo ut consiliario & gubernatore sua vita, consilium & actionum utatur.

D A L E T H.

Thesis. Pj carentes verbi consolatione affliguntur.

Adhaesit pulueri anima mea : viuifica me secundum verbu tuum.

Enthymema petitorum. Affligor & doleo propter delicta adeo ut a seculo chro vel morte parum desim, a necessario, Quare consolare me Euangelio tuo sicut mihi illo promissisti. In toto Psalmo particula (tuum) habet magnam emphasin.

Vias meas enunciaui & exaudisti me : doce me statuta tua.

In laboribus uocatus mei mea orami, & petiti auxilium.

Viam mandatorum tuorum fac me intelligere : & loquar de mirabilibus tuis. *

Tetit ut in uocatione sua doceatur de verbo & recta vita ratione & promittit confessionem.

* Testimonij bonitatis & misericordiae Dei.

Liquefacta est anima mea pra anxietate : confirma me secundum verbum tuum.

Repetitur petiti prima versus a necessario.

Anxietatis & doloris animi effectus est, cum anima quasi dissoluta & homo perit.

Viam mendacij amoue

a me :

à me : & legem tuam dona mihi.

Viam veritatis elegi : iudicia tua proposui mihi.

Adhæsi testimonijs tuis
D O M I N E : noli me confundere.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatares cor meum.

et aduentum tibi præstare iuxta tua mandata.

Cognitione legis tuæ me instrue.

Vult fugere sephisticen, amare veritatem, adhaerere veritati doctrinae, & ideo petit.

Firmiter complexus sum & seruavi verbum.

Astadiodromi metaphorā : cum me contritum recreasti consolatione verbi, institui debitam

H E.

Locus. De sanctorum Dei vero studio.

D O C E M E D O M I N E viam statutorum tuorum, vt custodiam ea semper.

Da mihi intellectum, vt obseruem legem tuam : & custodiam illam in toto corde.

Deduc me in semitamandatorum tuorum : quia ijs delector.

Inclina cor meum ad testimonia tua, & non ad auariciam.

Auerte oculos ne videant* vanitatem : in via tua viuifica me.

Confirma seruo tuo eloquium tuum, vt timeam te.

Repetitur principalis petitio ter, mutatis verbis per Synonymiā, vult verbum discere, intelligere, seruare, cum causis finalibus petita cognitionis.

Præfert doctrinam Dei rebus omnibus, quamuis preciosis & suauibus. Ideo orat ne auaritia vitio abducatur a verbo.

Effectus & usus verbi affert vitam.

** Dimitas & res mundanas.*

Vt certo assentiat verbo & promissioni & te vere colam.

B b 2

Aufer

Aufer à me opprobriū meum, quod timeo:
quia iudicia tua iucunda.

Ecce concupiui man-
data tua: in iusticia tua
uiuifica me.

*Opprobrium, i conuicia
quæ iactantur in pie.
In tua benignitate uerit
expressa, Zadik.*

U A V.

*Locus. De confidentia piorum in edenda confessio.
ne fidei coram mundo.*

ET veniat super me misericordia tua Domi-
ne: salutare tuum secundum eloquiū tuum.

Vt respondeam expro-
brantibus mihi verbum:
quia speraui in sermoni-
bus tuis.

*Petitio. Petit saluti-
est, remissionē peccatorū
ex misericordia iuxta pro-
missionem in verbo. Cuius-
sa, ut se tueatur contra
criminationes iniustas.
Petit quoque se confirma-
ri in doctrina puritate,
& Euangelij lucem non
extingui.*

Et ne auferas ab ore
meo verbum veritatis vn-
quam: quia in iudicijs
tuis speraui.

*Premisso perpetua obedi-
entia.*

Et custodiam legem tu-
am semper in seculum se-
culi.

*Lato & tranquillo ani-
mo incedam tanquam in
via regia, vel cordi di-
latato in laticia.*

Et ambulabo in latitu-
dine: quia mandata tua
exquisiui.

Et loquar de testimonijs tuis in conspectu re-
gum, & non confundar.

Et oblectabor in mandatis tuis, quæ dilexi.

Et leuabo manus meas
ad mandata tua, quæ di-
lexi: & loquar de statutis
tuis.

*Premittit obseruatio-
nem perpetuā legi: ad-
dit suauitatem, ut sit animus
confidentis: ut confisus
datus*

nem edat coram regibus, & alijs, factū exprimat & ore praedict legem.

Z A I N.

Locu. De vero studio piorum & fructu verbi in cruce.

Memor esto verbi tui
in quo mihi spem *
dedisti.

Hæc est consolatio mea
in afflictione mea : quia
eloquium tuum viuifica-
uit me.

(b) Superbi subsannant
me valde : à lege autem
tua non declinaui.

Memor fui iudiciorum
tuorum (c) à seculo Domi-
ne, & consolatus sum.

Horror apprehendit me
propter impios, derelin-
quentes legem tuam.

Cantica mea sunt sta-
tura tua, in domo pere-
grinationis meæ.

Memor fui nocte no-
minis tui : & custodiui le-
gem tuam.

Hoc opus meum, quod
statuta tua custodiui.

Commonefacit Deus
promissioni suæ.

* Consequenda salutis.

Ratio ab effectibus ver-
bi recte cogniti.

Studium suum verbi a
persona contemptorū eius
amplificat.

(b) sunt Epicurai, ig-
nari verbi, hypocrita.

(c) Liberationū a re sa-
ctarum omnibus tempo-
ribus.

Signum est doloris au-
dientis conuitia in verbis.
Nihil magis excruciat
pios, quā audire blasphe-
mas voces impiorum.

Signum amoris verbi.
In hac misera & breui
vita tanquam in exilio
solatur se canticis sacris.

Circumstantia auget,
vel de cruce intelligatur.

Epiphonema, summum
& praprium opus Chri-
stianorū est studere ver-
bo Dei.

H E T H.

B b 3

Hypo-

Hypographe est vere ardentis studio lezū Dei.

Portio mea **D O M I N E** dixi, custodire legem tuam.

Precatus sum ^(a) faciem tuam toto corde: miserere mei secundum eloquium tuum.

Cogitavi vias meas: & conuersti pedes meos ad testimonia tua.

Festinaui & non distuli, ut custodiā mandata tua.

Cætus impiorum depredati sunt me, sed legem tuam non sum oblitus.

Media nocte surgebam ad confitendum tibi pro iustis iudicijs tuis.

Socius ego sum omnium timentium te & custodientium mandata tua.

Misericordia tua **D O M I N E** plena est terra: statuta tua doce me.

Part mea hereditaria est possessio verbi Dei, qui mihi non finem adim.

Ab honesto, quia promissisti.

(a) Gratiā & benignitatem tuam, quia de accipitur, per misericordiam.

Vitam meam inquit ad tuum verbum.

Sine longa deliberatione et mora facio quæ precipis.

Quantis incommensurabilibus fero & in varia periculis conijctor, non tamen desicio.

Circumstantia temporis studium probat.

Verborum inter cultores veros verbi & communis familiaritatem habet, vel sum membrum Ecclesie tue.

In tota Ecclesia Catholica nota est tua misericordia, ergo me quæque doce.

THE T H.

Bonitatem fecisti cum seruo tuo Domine secundum verbum tuum.

Bonam disciplinam &

Affecisti me beneficentia non propter mea merita sed tuam promissionem.

Da ut recte sapiam & intell.

Scientiam doce me : quia
mandatis tuis credidi.

Intelligam salutaria.
Priusquam humiliarer
ego erravi, propterea elo-
quium tuum custodiui.

*In cruce didicit amare
verbum. Etiam Deus ca-
stigans suos beneficit eis.*
Bonus es tu & beneficus : doce me statuta
tua.

Concinnant contra me superbi mendacium:
ego autem in toto corde
custodiam mandata tua.

*Non deterreor men-
dacijs hypocritarum &
hostium verbi.*
Impinguatū est sicut adeps cor eorum : ego
vero lege tua delectatus
sum.

*Incrassatum ut nihil
intelligent. Comparatio.
Utilitas crucis. Quia
Pathemata Mathematica.*
Bonum mihi, quia hu-
miliasti me, ut discam sta-
tuta tua.

*Præfert verbum au-
ro, & argento : laus ver-
bi per collationem.*
Melior mihi lex oris
tui, super millia auri &
argenti.

I O T H.

Thesis, pñ sunt alijs exemplo & gaudio.

Manus tuæ (a) fece-
runt me : & (b) for-
mauerunt me : da mihi
intellectū ut discam man-
data tua.

*A facili & a maiori.
(a) secundum corpus
ex limo terra.
(b) secundum animam
ad imaginem Dei.*
Qui timent te, vide-
bunt (c) me & lætabun-
tur : quia in verba tua
speraui.

*Meo exemplo confirma-
buntur pñ, est hypothesis.
(c) qui in fide a te sunt
seruati & liberati.*
Bb 4 Cogno-

Cognoui Domine, quia
iusta iudicia tua : & veri-
tate tua humiliasti me.

*In agnitione ira Dei
& sub cruce fit confessio in-
sticia eius & ueritati.*

Fiat misericordia tua ut cōsoletur me, secun-
dum eloquium tuum seruo tuo.

Veniāt mihi miserationes
tuæ & uiuam : quia
lege tua delectabar.

*Consolatio petenda te
Euangelio, quod contriti-
& petentib. offert remis-
sionem peccatorum.*

Confundantur superbi : quia iniuste iniqui-
tatem fecerunt in me : ego autem loquar de
mandatis tuis.

(d) Redeant ad me ti-
mentes te, & qui noue-
runt testimonia tua.

*(d) adiungant se mi-
hi, deserto sodalitate im-
piorum.*

Sit cor meum imma-
culatū in statutis tuis, ut
non confundar.

*Querela & precatio in
h ostes Euangelij.
Orat pro pjs & seipso
ut puro corde & nlla
conscientia seruiat.*

C A P H.

*Thesis. Ecclesia sub persecutione petit liberati-
nem & vindictam.*

Concupiuit salutem tuam anima mea : & in
verbum tuum speraui.

Concupiuerunt oculi
mei eloquium tuum, di-
centes, quando consolab-
eris me ?

*Cupide petit consola-
tionem : desiderium suum
aperit : accedit propo-
sita & dimissi.*

Quia factus sum sicut
uter in fumo : statuta tua
non sum oblitus.

*Ratio a necessario, quia
dolore maceratus & tur-
resfactus sum.*

*Comparatio a fumo te-
nui cursum suspensum indurante, Ritor.*

Quot

Quot sunt dies serui
tui? quando facies de
persequentibus me (a)
iudicium?

Foderunt mihi superbi
foveas, quæ non fuerunt
secundum legem tuam.

Omnia mandata tua
veritas: inique persecu-
ti sunt me: adiuua me.

Propemodum consum-
sissent me in terra: ego
autem nō dereliqui man-
data tua.

Secundum misericor-
diam tuam viuifica me:
& custodiam testimonia
oris tui.

*A breuitate vita sua
urget vindictam de im-
probis.*

*(a) sumes pœnam de
illis.*

*Expositio necessitatis
aut periculi sui.*

*Ab honesto, quia ve-
rax.*

*A iusto, quia iniuste
persequuntur Ecclesiam.*

*Amplificat necessita-
tem, quod ab interitu ab-
suerit.*

*Iterum petit defensio-
nem externam & conso-
lationem internam.*

L A M E D.

Locus. De aternitate verbi.

Iternum D O M I N E verbum tuum per-
manet in celo.

In generatione & ge-
nerationem veritas tua:
fundasti terram & per-
manet. (b)

Ordinatione tua perse-
uerat quotidie: quoniam
omnia seruiunt tibi.

*Laus est verbi ex aeternitate eius. Collatio a
conditione, stabilitate &
duratione terre, ut teste
huius aternitatis.*

*A fine. Conseruantur
illa prouidentia Dei in
hunc finem ordinata, ut
seruiant glorie Dei.*

(b) tuo verbo & iussu.

B b 5

Nifi

Nisi lex tua delectatio mea, tunc periissem in afflictione.

In æternum non obliviscar statutorum tuorum: quia in ipsis vivificasti me.

Tuus sum ego, saluum me fac: quoniam mandata tua exquisivi.

Me expectauerunt impij, ut perderent me: testimonia autem tua considerabo.

Omnis consummationis vidi finem: sed latum mandatum tuum valde habent suum finem, sed verbum Dei caret fine.

Ufus Evangelij contra desperationem in miserijs & cruce interna extirpatione.

Pollicitatio gratia mentis & memoria.

Precatio, ab hoste, Ratio.

Periculum piorum & constantia. Sunt enim verbo tuti contra hostes spirituales ut peccati, mentem.

Collatione ostenditur amplitudo & duratio verbi: omnia que sunt habent suum finem, sed verbum Dei caret fine.

M E M.

Locus. De utilitatibus verbi Dei.

Quam dilexi legem tuam: totæ die meditatio mea.

Exponit suum finem meditationi in legi Domini & quid in ea præparat.

Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum id mihi est.

Super omnes docentes me sapienterem me fecisti: quia testimonia tua meditatio mea est.

A triplici usu & est. Duo meditationis legi, quia est factus prudentior inimicis, scientior doctrinibus, intelligentior scripturis. Quia spiritus est potentior carne, superat humana consilia.

Super senes intellexi: qui mandata tua custodiui.

Ab omni

Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt
custodiam verba tua.

A iudicijs tuis non de-
clinavi : quia tu legem
docuisti me.

Quam dulcia faucibus
meis eloquia tua ? super
mel ori meo.

Ex mandatis tuis pru-
dentior fio : propterea odi
omnem viā mendacem.

*Quarta utilitas legis
cognita, innocentia &
pietas vita.*

*Laudat verbum con-
tentione eiusque suavita-
tem exprimit: repetit vnā
ex prioribus utilitatibus,
quæ est, quod verbum
reddat prudentes. Veri-
tatem cognitam sequitur
odium mendaciy.*

X V N.

LVerna pedibus meis
verbum tuum, & lu-
men semitis meis.

Iuravi & statui custodi-
re iudicia iusticiæ eius.

Humiliatus sum valde:

DOMINE vivifica me
secundum verbū tuum.

Spontanea sacrificia oris
mei beneplacita fac **D**O-
MINE : & iudicia tua
doce me.

Anima mea in manibus
semper : & legem tuam
non sum oblitus.

Posuerunt impij laque-
um mihi : & de mandatis
tuis non erravi.

*Metaphorice definitio-
nes. Quia sine verbo sunt
tenebra & ignoratio Dei
& mera peccata.*

*A iurciurando, quo
Christiani Deo ad eius
mandata facienda sunt
astrikti.*

*In cruce & contritio-
ne petit consolationem &
refectionem verbi.*

*Orat, ut officia pia stu-
dia & labores sui proben-
tur Deo & sint cultus
accepti.*

*Id est, in perpetuū ver-
sor vite periculis.*

*A periculis in quæ con-
iectus est.*

*Magna est vis fidei &
Spiritus S. non sinunt eti-
am in cruce abijci verbū.*

Hære-

Hereditate acquisui testimonia tua in æternum : quia exultatio cordis mei sunt.

Inclinaui cor meum ad facienda statuta tua in æternum.

*Verbum Domini est
vera hereditas piorum.*

S A M E C H.

*Thesis. Sancti fugiunt consuetudinem impiorum
ut possint pie vivere ex lege.*

INiquos odio habui : & legem tuam dilexi.

Latibulum meum & scutum meum es tu : & in verbo tuo speravi.

*Antecedens, ab idō
erga eos doctores, qui in
certas cogitationes alant:
A fiducia sua in Deum
& verbum : a fugamali
fodality.*

Declinate à me maligni : & custodiam mandata Dei mei.

Suscipe me secundum eloquium tuum, & viam : & non confundas me ab expectatione mea.

*Consequens, habet per-
tionem sepe repetitam.*

Adiuvā me & saluus ero : & delectabor statutis tuis semper.

Conculcas omnes discedentes à iudicijs tuis : quia mendacium dolus eorum est.

Tanquam scoriam abijcis omnes impios terræ : ideo dilexi testimonia tua.

*Impii tanquam scoria
censentur.*

*A pena & interitu
impiorum. Amat verū
ne pereat cum impijs.*

Horruit à timore tuo caro mea : à iudicijs enim tuis timui.

*Signum & effectus ti-
moris est horror.*

*Exhorrescunt etiam pii
in agnitione iudicij & ira*

Dei adversus peccata, sed fide sustinentur.

Feci iudicium & iusticiam: non permittas me calumniantibus me.

Quierum fac. seruum tuum in bonum, ne calumnientur me superbi.

Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium iusticie tue.

Pax cum seruo tuo misericordiam tuam: & statuta tua doce me.

Servus tuus sum ego: da mihi intellectum vt sciam testimonia tua.

Tempus est vt faciat **D O M I N V S**: dissipauerunt legem tuam.

Ideo dilexi mandata tua super aurum & obryzum. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

T E.

Mirabilia testimonia tua **D O M I N E**: ideo seruauit ea anima mea.

Declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis.

Os meum aperui &

Petit defensionem contra calumniatores.

Iuste iudicanti & tuis mandatis parui, ergo tuere me contra syrophantam.

Defecerunt in expectatione auxilij.

Repetit priores petitiones

Ab opportunitate temporis & occasione moneat vt faciat iudiciu de im-probu.

Collatione suam amorem explicat. Amamus illa que nobis preciosa videntur.

Antecedens, ex causis & effectibus verbi, & amoris erga illud.

Sunt mirabilia simplicibus & sibi nihil tribuentibus, illisque patefunt atque reuelantur.

Gestus cupide arripientis

hausi : quia mandata tua
desiderabam.

*entis aliquid ore ut fili
bundi & famelici.*

Aspice in me & miserere mei secundum iu-
diciū diligentium nomen tuum.

Gressus meos dirige secundum eloquium tu-
um : & non dominetur
mihi omnis iniusticia.

*Consequens habet con-
geriem petitionum, im-
plorat misericordiam Dei,
petit se regi a Spiritu san-
cto ne peccatis subiacatur,
defendi contra calumnias
& doceri verbo, non alijs
rationibus.*

Redime me à calumnijs
hominum : & custodiam
mandata tua.

Faciem tuam illumina
super servum tuum : &
doce me statuta tua.

*Dolor & stetit puerum
propter peccata & impo-
nientiam hominum, hys
perbole rem angit.*

Riuulos aquarum de-
duxerūt oculi mei, quod
non custodierunt legem
tuam.

S A D E.

Iustus es D O M I N E, &
rectum iudiciū tuum.

*Tribuit Deo iusticiam
& gloriam, non confu-
sionem.*

Mandasti iusticiam te-
stimoniū tuorum, &
veritatem tuam valde.

*Mandatū est divi-
num de cognoscendo ver-
bo & credendo.*

Tabescere me fecit Ze-
lus meus : quia oblii sunt
verba tua inimici tui.

*Iusta est indignatio
piorum propter contem-
tores verbi & tanta ut
sepe contabescant.*

Purgatum eloquium
tuū vehementer : & ser-
uus tuus dilexit illud.

*Laus legi a paritate
Est quasi igne purgata.*

Parvulus sum ego &
contentus : sed statuta

*Utilitate sua non de-
terretur a lege Domini.*

tua non

tua non sum oblitus.

Iusticia tua iusticia in æternum : & lex tua veritas.

Tribulatio & angustia inuenerunt me : mandata tua delectatio mea est.

*Laudat verbum ab æternitate, a veritate, in-
cunctate & aqutate.*

Aequitas testimonia tua in æternum : intellectum da mihi & vitam.

*Concludit precatione,
vt legem recte intelligat.*

K V P H.

Clamaui ex toto corde : exaudi me D O M I-
N E : statuta tua custodiam.

Clamaui ad te, saluum me fac, vt custodiam mandata tua.

Praueni in diluculo & clamaui : quia in verba tua speraui.

Prauerunt oculi mei vigilias, vt loquar eloquia tua.

Vocem meam audi secundum misericordiam tuam D O M I N E : & secundum iudicium tuum vivifica me.

*Petitio cum causis, quarum
precipua est ex ardore
studij erga legem, qui hic
describitur ex actibus & signis.*

Appropinquauerunt persequeres me dolo : à lege autē tua longe facti sunt.

*Querela de persecutio-
ne eorum qui sceleribus
student. Consolatio a præ-
sentia Dei & stabilitate
verbi & Ecclesie.*

Prope es tu D O M I N E : & omnia mandata tua veritas.

Iampridem cognoui de testimonijs tuis : quia in æternum fundasti ea.

R E S.

Vide humilitatem meam & eripe me : quia legem tuam non sum oblitus. (afflictionem & mortem.)

Iudica iudicium meum & redime me : propter eloquiū tuum viuifica me. Precatio eadem repetitur cum ratiōibus, debetur ab impijs.

Longe ab impijs salus : quia statuta tua non exquiserunt. Antithesis, impij iustitias, neglectione verbi.

Misericordiæ tuæ multæ **D O M I N E** secundum iudicium tuum viuifica me.

Multi persequuntur & tribulant me : à testimonijs autē tuis non declinaui. A necessitate clementiæ persequentium.

Vidi prauaricantes & tabescebam : quia eloquia tua non custodierunt. Zelus Davidi cuius effectus.

Vide quod mandata tua dilexi **D O M I N E** : secundum misericordiam tuam viuifica me.

Principium verborum tuorum veritas : & in æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ. Prior laus voti diuini, cuius est æterna veritas & iustitia.

S C H I N.

Principes persecuti sunt me sine causa : & à verbis tuis formidauit cor meum.

Antecedens, in hoc uariis sunt causa petitorum sequentis, i. A fortitudine sua, non timores persecutores sed verbi tuum.

Exaltet

Labor ego super elo-
quia tua, sicut qui inue-
nit spolia multa.

Mendacium odio habui
& abominatus sum: legē
autem tuam dilexi.

Septies in die laudem
dixi tibi, propter iudicia
iustitię tuę.

Pax multa diligentibus
legem tuam, & non est
illis scandalum.

Expectabam salutare
tuum D O M I N E : &
mandata tua feci.

Custodiuit anima mea
testimonia tua : & dilexi
ea vehementer.

Servavi mandata tua &
testimonia tua : quia om-
nes vię meę in conspe-
ctu tuo.

2. A leticia quam
percepturus est ex verbo
Dei, hanc similitudo illu-
strat.

3. Ex odio siphisices
& amore verbi.

4. A multa & aspi-
dua celebratione laudis
divina.

Fruitus legis amat
pacata conscientia, vita-
tio scandali.

5. Expectatio auxiliij a
Deo, & obedientia sua.

6. Observatio & dile-
ctio legu.

7. Retentio & custodia
doctrinę legu, non inte-
gra impletio.

T H A U.

A Ppropinquet deprecatio mea in conspectu
tuo D O M I N E : iuxta eloquium tuum da
mihi intellectum.

Intret postulatio mea
in conspectu tuo : secun-
dum eloquium tuum eri-
pe me.

Consequens, precatio.
Ergo, doce me legem tu-
am, rege me ea & ser-
va.

Cc

Eru-

Eruſtabunt labia mea hymnum: cum do-
cueris me ſtatuta tua.

Pronunciabit lingua
mea eloquiũ tuum: quia
omnia mandata tua iuſſi-
cia.

*A remuneratione aut
gratitudinis pollicitatio-
ne. Vult ipſum pleno ore
laudare.*

Fiat manus tua vt ſaluet me: quoniam man-
data tua elegi.

Concupiui ſalutare tu-
um DOMINE: & lex
tua delectatio mea eſt.

*Concludit precatione,
petit deſenſionem in manu
animi & corporis cum
triplici ratione: addit
promiſſionem gratitudi-
nis, ſi viuat. Poſtremo
pulchra ſimilitudine di-
errante ouicula, infirmi-
tatem ſuam ſuſcitatur, &
orat vt ab omni errore in
reſtam viam reducat.*

Viuat anima mea &
laudabit te: & iudicia tua
adiuuabunt me.

Erraui ſicut ouis quæ
periit: quære ſeruum tu-
um DOMINE: quia
mandata tua nõ ſum ob-
litus.

C X X.

Canticum graduum.

Petitorium eſt.

*Occaſio. Non erant pauci ſub Saule in hoc ſoti, vt
obreſtationibus, calumnijs & mendacijs nocerent
Dauidi: eamque opprimerent: contra hos orant il-
le. Orat idem cum pijs, vt Deus contra impios do-
ctores ſua doctrina veritatem deſendat.*

Locus communis. De inuocatione.

AD DOMINUM cū
tribularet clamaui: &
exaudiuit me.

*Confirmatio a facili
ex more & natura Dei
& ab exemplo Dauidi.
Dominus me in cruce ſa-
pientis*

vanam exaudire solet, ergo certum est ipsum petenti non desisse.

DOMINE libera animam meam à labijs mendacibus, & à lingua dolosa.

Quid dabit tibi? aut quid addet tibi lingua dolosa?

eos, ab inutili, quod ipsis nihil proffit nocuisse p̃is virulenta lingua.

Est sicut sagittæ acutæ potentis, vt ignis in iuniperis.

feris terquentur, violenta sunt & multum nocent. Vt ignis in campis facile concipitur & diu durat: Sic sagittæ tales.

Heu mihi quod peregrinus sum in Melech: & habito in tabernaculis Kedar.

& Arabes, vel inter Thuscas ortos à Iaphet filio Melech, & Ismaelitas, non vivere inter Israelitas.

Longa est habitatio animæ meæ cum his qui oderunt pacem.

Ego pacificus: sed cū* loquor ipsi belligerantur.

** Doctrinam sanam profitor, ipsi currunt ad arma quasi ego pacem turbem.*

Tropositis, Peto serues me, serues doctrinam, Ecclesiam puram contra mendaces linguas.

Apostrophe ad obrectatores non sine indignatione: quasi dehortatur

Describit linguam calamitatricem & dolosam duplici collatione, Vt sagittæ acutæ cum manu

Quercus est, quod cum

vinat inter obrectatores & persecutores crudiles, videatur exulare apud barbaros, sanos Tartaros

Concludit argumento a molestia moræ, quod tam diu inter efores pacis vinat. Ratio ex contentione morum & alium. Inter hos non est firma amicitia.

CXXI.

Canticum graduum.

Ce

Petit

Petitorius est & Didascalicus. Docet nos & suo exemplo, & promissionū commemoratione dulcissima, in cruce auxiliū a solo Deo esse petendū.

Ac dum docet pios esse cura Deo est & de qua pueritiam & simul petit a Deo auxiliū.

Occasio. Profecturus Dauid ad bellum, hunc Psalmum orauit & sibi diuinam opem certo promissit.

Loci communes. De solo Deo innuocando. De certitudine diuini auxiliij: Prodest ad confirmandā fidem nostram.

Leuauit oculos meos
in montes, vnde venit
auxilium mihi.

Auxiliū meum a DOMINO, qui fecit cælum
& terram.

Orditur a suo exemplo & fiducia in Deum. Ergo cum ad bellum exco-
co Deum & auxiliū a ipso peto, Ergo vos idem facite. Est vero hypotyposis querentis, & expositio-
tis ex alto auxiliū et gestu orantium, qui in cælos suspiciunt. Argumentum a finali additur, quia est creator totius mundi, per synecdochen.

Non dabit vt moueatur pes tuus: neque dormiet, qui custodit te.

Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israël.

A natura & more Dei promissio. Non sinit labi cadere, perire, in terrores incidere & in alia sua illicito. Perpetuo agit excubias pro Ecclesia & pro magistratu: hoc vero per anthropopatheiam loquitur, forte fuerunt verba sacerdotis confirmantium regem & auxiliū promittentium.

DOMINVS custodit te: DOMINVS vmbra tua super manū dexteram tuam.

Expolit priorem sententiam. Protectio tua certissima et potissima tibi habes fortem adiutorem, & Symmachus & preterea rem in praelijs, a veteri militia sumtum, vel Dominus regis labores & actiones tuas & fortunabit, per synecdochen.

Per diem sol non vret
te: neque luna per no-
ctem.

*Amplificat circum-
stantia, nullo inopinato
malo aut peste sinet te op-
rimi: neque calor ni-
mius diurnus, neque frigus nocturnum te laedet. Aderit tibi
in consolatione & tribulatione.*

DOMINVS custodit
te ab omni malo: custo-
diat animam tuam Do-
MINVS.

*Simplici oratione repe-
tit promissionem defen-
sionis diuine.*

DOMINVS custodiat
introitū tuum & exitum
tuum, ex hoc nunc & vs-
que in seculum.

*Concludit precatione,
vel sua, vel Ecclesia vt
Deus det successum felicē.
& victoriā, Metaphori-
ce a militibus ductum.*

CXXII.

Canticum graduum Dauidis.

*Psalmus est gratulatorius, ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου
& hortatorius.*

*Occasione. Cum arcem sœderis Dauid in Ierusalem
translulisset consilio Dei, vt ibi esset vnica tem-
plum, in quo viri cultus cum verbo seruaren-
tur, cepit ipse Dauid hoc Psalmo populo Dei
hanc felicitatem gratulari, pro beneficijs Deo
gratias agere, cumque ceteris exhortari ad hunc
locum frequentandum, ac potissimum tribus an-
ni temporibus, in Paschate, Pentecoste, & festo
tabernaculorum.*

*Allegoria. Agantur gratia Deo pro Ecclesia con-
stituta, in qua audiatur Dei verbum, inuocetur
Deus, & saluus fiat omnis qui diligit Deum.
& precetur vt ea firma maneat & argeatur.
Locus communis. De Ecclesia & eius usu.*

L Aetatus sum in his,
quæ dicta sunt mihi:
in domum DOMINI
ibimus.

Stantes erunt pedes
nostri in portis tuis Hie-
rusalem.

culum fœderis est constitutum.

Hierusalem ædificatur
ut sit ciuitas in qua con-
ueniatur.

Vt illic ascendant tri-
bus, tribus DOMINI
ad testimonium * Israël,
& ad confitendum nomi-
ni DOMINI.

Dei, non tantum propter ceremonias. Est ergo ibi religio.

* Vel quod sint populus Dei, vel quod extet præceptum de
celebrando Deo Libana.

Quia illic sedent sedes
in iudicio, sedes domus
Dauid.

Rogate quæ ad pacem
sunt Hierusalem: & pro-
sperentur diligentes re.

Sit pax intra muros ru-
os: & prosperitas in pa-
latijs tuis.

*fiam & promouentibus verbum, promittit felicem successum,
ac principibus summam felicitatem.*

Felix est ciuitas, in qua primum floret religio, ut valeat
pietas, deinde iudicia constituentur, ut iusticia administratur,
inde accedunt alia commoda, ædificatio, communis societas vi-
ta, &c.

*Propositio Letor & a-
go gratias Deo de huius
nuntio, exponit virmen-
mest, quia sturi sumus in
templum ibi mansuri so-
mus, audieturi verbum
& se uaturi cultus nota
traditores & quid Hie-
rusolym, ubi tum taberna-*

*Narratiuncula expri-
mit causas finales infor-
mate Ierusalem, & in-
structi templi, id est lau-
danda est, & pro ea uen-
dus Deus, quia ædificatur
ut sit ciuitas in qua con-
ueniatur ad audiendum ver-
bum Dei & adorationem,
& confessiones laudum*

*Quia ibi est fides Dei,
est ministerium verbi, &
doctrina seruat iustitia-
gra. Est vera Ecclesia
Christi. Ibi quoque est iu-
dicium, & viget iusticia.*

*Exhortatur populum
ut petat a Deo, quæ ad
salutem Ecclesiæ faciunt.
Amantibus & omnibus
officijs inuuantibus Eccle-*

ta, vñs verum, pax & tranquillitas propter ciues & Deum.

Propter fratres meos & Concludit & sollicitus
proximos meos loquar pro membris Ecclesiæ pre-
tibi pacem. catur felicia Ierusalem
& tranquillitatem. Pri-

Propter domum Do- mum vt gloria Dei &
mini Dei nostri quæ- veri cultus promoueantur,
ram bona tibi. tur, Deinde vt Ecclesiæ
sit bene. Pij conseruant stu-

dia sua ad honorem Dei & proximi salutem.

C X X I I I.

Canticum graduum.

*Petitiorius est Psalmus. Petit defensionem contra
Ammonitas & Syros. Potuit quoque esse petitio
populi exilio Babylonico detenti. Orat Ecclesiæ
vt Deus ipsam contra hostes suos superbos & po-
tentes & Euangelij contemptores tueatur.*

Locus communis. De inuocatione afflictorum.

Ad te leuauit oculos
meos, qui habitas in
celis,

Ecce sicut oculi seruo-
rum (respiciunt) ad ma-
nus dominorum suorum:
sicut oculi ancillæ ad ma-
nus dominæ suæ: ita ocu-
li nostri ad Dominum
Deum nostrum, * donec
miseretur nostri.

sic nos ad Iehonam Deum tanquam ad sacram anchoram con-
firmamus.

* Significatur in oratione perseverantia.

Miserere nostri Do M I-
N E miserere nostri: quia

Orditur argumēto a
facili & honesto, pri- rum
gestu orantium indi- at se
petere auxilium a Deo. Is
enim est omnipotens, Do-
minus celi. Deinde a spe
& fiducia sua erga Do-
minum, hanc spem duplici
similitudine illustrat cum
vtriusque accommodatio-
ne. Serui in necessitate re-
spiciunt ad Dominos, an-
cille ad dominas, & ab
ipsis auxilium expectant:

Propositio pathetica per
anadiplosin. Additur ar-
gumen-

multum repleti sumus
despectione.

Quia multum repleta
est anima nostra sublan-
tatione opulentorum &
contemptu iuperborum.

contemptu propter confessionem veritatu, siue sunt doctores, siue
auditores eorum. Huiusmodi sane odia & opprobria ipsorum
visce cruciant & molesta sunt.

gumentum a necessitate
ex irrisoribus & contum-
elijs, quibus potentes &
successibus reru tumidi
Dauidem & populu eius
afficiebant, eosque multa
modus insectabatur. Tho-
sis. Pij semper sunt in

CXXIII.

Canticum graduum.

Eucharisticus est.

Occasio. Fuerunt Israelite in maximis periculis, vel
in migratione ex Aegypto, vel in bellu varijs, vel
apud Babylonios propter hostium violentiam & fu-
rores, ac cum Deus ipsos ex illu durissimu metu
eripuerit, & contra furores Babyloniorum defen-
derit, merito ipsi hoc Psalmo aguntur gratie.

Allegoria. Easdem agit Ecclesia pro defensione lu-
neficio. Misere perissemus sub peccatu, nisi siue
Dei nos redemisset.

Locus communis. De gratiarum actione. Dei
præsidij diuini.

Thesis. Deus tuetur & seruat suam Ecclesiam.

Nisi DOMINVS ipse fuisset nobiscum, di-
cat nunc Israël.

Nisi DOMINVS ipse
fuisset nobiscum, cum in
surgerent contra nos ho-
mines.

Tunc viuos degluti-
uissent nos, cum accensus

Antecedens. Dominus
texit nos in periculo apud
Babylonem. Est vero an-
diplosis pathetica gaudi-
um exprimens. Accensa
amplificatio periculorum
ex immanitate hostium,
quod viuos, non tantu
mito

esset furor eorum in nos.

Tunc aquæ absorbuissent nos: torrens transisset super animā nostram.

Tunc transissent super animam nostram aquæ nimis altæ.

ita docet experientia. Allegorice adumbrat grauissimas tentationes, summam desperationem sub peccato. Satana, morte quibus fuissent submersi nisi Deus misertus per filium eos liberasset.

Benedictus D O M I N V S, qui non dat nos in prædā dentibus eorum.

Quia non finit nos tanquam prædā dentibus eorum confici.

Anima nostra sicut avis erepta est de laqueo aucupis: laqueus contritus est & nos liberati sumus.

Adiutorium nostrum in nomine D O M I N I, qui fecit cælū & terram.

mortuos voluerunt deuorare. Est auxesis in vocabulis & color.

Alia amplificatio periculi, & furoris hostium per comparisonem & imaginem, quæ est rapidissimi & nimis profundi fluminis, cuius quanta sit

Consequens. Ergo Domino sit laus & gloria.

Alia ratio ab honesto, comparatione pingens tyrannidem hostium.

Similitudine exprimit modum captiuitatis & liberationis. Laqueis diaboli tenebamur: Christus persoluit lytra & redemit nos.

Epiphonema consolatorium. Soli Deo debetur hoc liberationis beneficium, auctori omnium rerum.

C X X V.

Canticum graduum.

Petitorius Psalmus. Orat ut Deus p̃ij beneficiat eosque seruet.

Thesis. Tota est Ecclesia, sola Dei, cui confidit, defensione.

C c s

Locus

Locus communis. De vera fidei efficacia.

Qui confidunt in DOMINO, sicut mons Sion non commovebuntur, sed in æternum permanebunt.

Confirmatio a natura Dei. Is enim vere credentes protegit, illustratur vero hac promissione collatione: Sicut mons Sion stat immotus & non nutat: sic pius verus fidei

nitens Deo, non vacillat etiam in cruce.

In circuitu Ierusalem sunt montes: sic DOMINVS in circuitu populi sui est, ex hoc nunc & vique in seculum.

Amplificatio collationis, ut Ierusalem montibus cincta, est tuta: sic pius Deus custodit & protegit, ut est promissum Genes. 15. & 21. & quodam in æternum, sine fine, Matthæi ultimo.

Quoniam non permanebit sceptrum impij super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

Antithypophora. Epiij premuntur a magistratu tyrannico (per metonymiam) hæc tamen tyrannis & crux non erit perpetua aut diuturna sortem. Ratio, ne superati doloribus deserto Deo, iniquitatem.

Hic Mimesis gestum operantium depingit.

Benefac DOMINE bonis & rectis corde.

Propositio petitionis, ut Deus pii, quorum est periphrasis, benefaciat, & pressos cruce refocillet, confoletur.

Declinantes autem ad prauitatem suas ducet DOMINVS cum operantibus iniquitatem.

Comminatio, dissuadetes a signis Dei, a vera confessione, & se deus impietati, pernici iniquorum afficiuntur.

Pax super Israël.

Acclamatio preter-

bialis, Repentibus veram fidem & confessionem promittitur tranquillitas, salus & læticia æterna.

Canticum graduum.

Propheeticus est Psalmus, habens gratiarum actionem et precationem populi reuerentem a captivitate Babylonica post annos 70. iuxta predictum Hieremie.

Ocasus. Ex historia captivitatis Babylonica.

Allegoria. Gratulatio est propter futuram liberationem qua filius Dei humanum genus a captivitate peccati & mortis liberaturus est per solutio huius, & quidem merito suo & efficacia.

Tuisti. Si filius vos liberaverit vere eritis liberi.

Gratiorum vertitur in gaudium.

Cum liberaverit Dominus captivos Sion, erimus sicut somniantes.

Tunc replebitur risu os nostrum: & lingua nostra exultatione. (a)

Tunc dicent inter gentes: magnifica fecit Dominus cum eis.

Magna fecit Dominus nobiscum: ideo facti sumus letantes.

Et aeternum gaudium restituit, quod est receptio in gratiam & vitam aeternam.

Converte Domine captivitatem nostram: sicut aquas ad austrum.

manu Aegyptiorum exiecit mares rubros Israelitas eripuit Aegypti: vel, ut torrentes in parte meridionali sicca grati sunt: & in ariditate beneficium erit.

Primum describit magnitudinem gaudii ex liberatione, collatione et imagine somniantium, atque hic circumstantie notentur. 2. Ab adventu, veris. 3. A consequente alio, ut debita confessione laudis. 4. A testimonio & predicatione beneficii liberationis gentium, Zacharia, c. 8. Postremo exclamans & causam & gaudium suum repetit. Quia Dominus ipse nos ex vinculo peccati & mortis liberavit, & aeternum gaudium restituit, quod est receptio in gratiam & vitam aeternam. (a) laude Rinnah.

Precatio, ut Deus perficiat opus liberationis, & ita eximat ex peccatorum vinculo suos, ut olim ex

Qui

Qui seminant in lachrymis, in exultatione merent.

Butes eunt & portant preciosum semē: venientes autem venient cum exultatione portātes manipulos suos.

ijciuntur propter confessionem nominis divini & fidem in resurrectione eripit, rescit eos, & aeterna vite fructibus & leticia donat: Recte comparantur agricolis, qui tristes sunt cum semina faciunt, sed latantur in messe.

Conclusio habens duas gnomas proverbiales plenas consolationis, quae decet vitam piorum effusilem Comedia, in qua epitas est turbulenta plena laborum & amarum, sed catastrophe letissima. Deus pater quando ex cruce, cui subiiciuntur propter confessionem nominis divini & fidem in resurrectione eripit, rescit eos, & aeterna vite fructibus & leticia donat: Recte comparantur agricolis, qui tristes sunt cum semina faciunt, sed latantur in messe.

CXXVII.

Epigraphe, canticum graduum Salomonis.

Autor est Salomon, in cuius Ecclesiaste eadem est sententia. Inscriptionem quidam exponunt, ipsi Solomoh, id est, in gratiam Solomonis.

Didacticus est.

Thesis. Salus oeconomiae & politicae donum Dei est.

Alia. Conatus noster sine praesidio Dei nullus est.

Distributio. A Deo sunt, oeconomica bona, politica, res familiaris, fertile matrimonium, bona valetudo liberorum, & eorundem educatio recta. Ergo a solo Deo est petenda gubernatio vitae nostrae & actionum.

NISI DOMINVS
aedificauerit domū,
frustra laborat qui aedificat eam.

NISI DOMINVS
aedificauerit ciuitatem, frustra

Propositio. Vbi Dominus est, aedificatur & politicus, ibi est felicitas & domus, id est, familiaris, per Synecdochen de ciuitate.

Phrasis. Aedificatur domus

stra vigilat qui custodit
eam.

Deus custodit civitatem cum eius est Deus intellariu.

Vanum est vobis ante
lucem surgere : & sero
cubito ire : & magno
labore querere victum :
cum det dilectis suis som-
nuni.

*multam noitem, & cum diurnos labores non intermittit. Ra-
tio a causa efficiente, quia Deus suis dat satietatem cum tran-
quillitate animi, vel eorum agit curam, & sicandat omnia
vitam cum se dant quiete & non negligunt alternam requiem.
Non tunc diligit plane ociosos & inertes.*

Ecce hereditas D O M I-
ni & filij, sicut merces fru-
ctus ventris.

Sicut sagittae in manu
potentis : ita filij ado-
lescentes.

qui etiam in hereditatem Domini veniant.

*Deinde efficit ut sint firma valetudine & vinaces, vel etiam
sint heredes magna agentes, quorum robur & agendi vche-
mentiam collatione indicat.*

Beatus qui implevit
pharetram suam talibus :
non confundentur cum
loquentur cum inimicis
suis in porta.

*disputationibus civilibus non cadent causa, sed donis filiorum
vincunt aduersarios in confectis indicum.*

*domum, est fidelem eco-
norum agere, bona con-
stituere economiam.*

*Anthypophora. Dicas
laborabo : respondet, In-
utilis est conatus & la-
bor, quem Deus non for-
tunat. Hypotyposis est
patrisfamilias valde soli-
citi per antelucanā sur-
rectionem, sessionem in*

*A comparatiu maiori-
bus. Dedit maiora, ergo
minora non denegat. Pri-
mum enim liberos, quibus
parantur bona, dat sua
bonitate, qui donantur
ut hereditas a Domino &*

*Concludit epiphonema-
te. Beatus est vir, qui
tales habet liberos. Beata
republica, cui donatis
sunt tales gubernatores.
Ratio, quia in curia &*

Canticum graduum.

Didacticus est & consolatorius.

Loc. com. De felicitate piorum, De benedictione piorum maritorum, & eorum qui officia vocationis sue pie faciunt. Est quoque sacrum Epithalamium.

BEati omnes qui timēt
DOMINVM : qui
ambulant in vijs eius.

Propositio, Bene pio : omnia eius erunt prospera & secunda. Est quoque py descriptio, pū in agnitione mediatoris vere colit Deum, & iuxta verbum eius vivit.

Labores manuum tuarum manducabis : beatus es & bene tibi erit.

Confirmatio ab oīe. Nam Deus & laboribus eius in vocatione & coniugio benedicit, & in fructu sui laboris. Inditio py, est maritus benedictio, vxor eius non erit sterilis. Illustrationibus. Nam ut vitis fructifera est, ita vxor in coniugio domus

Vxor tua sicut vitis fructifera in lateribus domus tuæ.

Filij tui sicut rami oliuarum in circuitu mensæ tuæ.

partibus. Inde liberi erunt multi & valentes non aliter ut palmæ oliuarum ex ordine confiti, semper florentes.

Ecce sic benedicetur homo, qui timet DOMINVM.

Acclamatio, ut ad pietatem immet homines instituta.

Benedicat tibi DOMINVS ex Sion : vt videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

Concludit precatione quæ habet promissionem plurimum commodorum. Nam Deus ex Sion, pū vult esse presens, et adiuuat, eam tuetur, publicam dabit felicitatem

Et videas filios filiorum, pacem super Israël.

erit longæius & magnam posteritatem videbis. Est itaque

rim salutari sibi, suo coniugio, familia, posteritati, civitati
& Ecclesie: in omnibus erit summa impiorum infelicitas
per antithesin.

CXXIX.

Canticum graduum.

Psalmus est partim Eucharisticus cum epiniciū
cantur, partim petitorius.

Ocasus. Israelita vel in Babylonico exilio vel
alias durissima sunt perpessi, sed divinitus ex
illu malis erepti.

Loci commune. De perpetuitate Ecclesie eti-
amsi cruce premittitur. De persecutorum Ec-
clesie frustrato conatu & interitu.

Sæpe oppugnaverunt
me à iuventute mea,
dicat nunc Israël.

Sæpe oppugnaverunt
me à iuventute mea: sed
non prævaluerunt mihi.

& oppugnatus, sed non oppressus.

Supra dorsum meum
araverunt aratores: pro-
longauerunt sulcos suos.

& sulci in eius dorso longi ducuntur: ita p̄p̄ gravi, mul-
tiplici & diuturna cruce premuntur. Aratores vero sunt
persecutores Ecclesie & hostes; longi quoque sulci significand
diuturnam & assiduam afflictionem, per Metaphoram.

DOMINVS iustus ab

scidit funes ipsorum.

non solum promissu, est ergo iustus: & eorum consilia, nocenda
vici & peccatam comminuit allegorice.

Tropositio hortatoria.

Israel canat de suis affli-

ctionibus & redemptione.

Amplificat vero crucem

metaphorica voce, a tem-

pore & anadiplosi. Lau-

det Deus Israel quod sæpe

quidem sit cruce tentatus

Narrat & amplificat

tormenta sua compara-

tione & a modo. Nam ubi

terra aratro proscindi-

tor, & sulci in eius dorso longi ducuntur: ita p̄p̄ gravi, mul-

tiplici & diuturna cruce premuntur. Aratores vero sunt

persecutores Ecclesie & hostes; longi quoque sulci significand

diuturnam & assiduam afflictionem, per Metaphoram.

Narrat fortunam sua-

am, sed Deus liberavit

eam, sed Deus liberavit

eam, sed Deus liberavit

Con-

Confundantur & conuertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.

Fiant sicut fœnum testorum, quod priusquam euellatur exaruit.

De quo non impleuit manum suam, qui metit : & sinum suum, qui manipulos colligit.

Et non dixerunt qui præteribant : Benedictio DOMINI super vos : Benedicimus vobis in nomine DOMINI.

omnes bene precantium alicui.

Precatur ut perfectores Ecclesia infandis pessumeant. Elige de eodem euentu & interuaticinikum illustrimagine pictū. Sicut grauius quod in tellu maxime Palestinorum, que pluri sunt, citius ariscit quoeucllatur, ita ut voluentu manum, vel ficulos colligentis suum complere non possit : ipsi citius opinione preant. & ita sane desinere reddantur, ut eorum testimonio pateat ipse bene velle, sed iusti Deum : Est vero respici

CXX.

Canticum graduum.

Petitorius est. David agnoscens peccatorū suorum molem, & sentiens ira Dei magnitudinem in summo doloribus & cruciatibus internis, ad quos accedunt etiā externe afflictiones, accurrit ad Deum & vnicū remedium apprehendit, promissionē gratiæ in filio, oratque sibi remitti peccata, quæ sunt reliquorum etiam malorum causa. Estque oratio valde pathetica quæ tūc Israelitu in Babylone captiuus tribui potuit.

Locī communis. De inuocatione. De peccato & gratia. De philanthropia Dei.

Thesi. Sola fiducia misericordiæ propter mediatorem saluamur.

De pro

DE profundis clamaui
ad te DOMINE:
DOMINE exaudi ora-
tionem meam.

Fiant aures tuæ inten-
dentes, in vocem depre-
cationis meæ.

Si iniquitates observa-
beris DOMINE, DO-
MINE quis subsistet?

Quia apud te propitia-
tio est, vt timearis.

*homines sunt obnoxij peccati, nemo est innocens, ergo si Deus
vult rationem peccatorum habere, nemo confisset: nemo susti-
nuit iram & iudiciū eius: a natura Dei & promissione gra-
tia: apud te est venia locus, gratuita remissio peccati propter
mediatorum, et placabitur & misericors, atque ideo te Deum
et patrem, non vt tyrannum timemus & colimus.*

Expecto DOMINVM:
expectaui anima mea: in
verbo eius speraui.

Anima mea expectat
DOMINVM à vigilia
matutina vsque ad aliam
vigiliam matutinam.

*ardentius expecto te, quam vigiles nocturni diem, vt possim
quique quiescere.*

Speret Israël in DO-
MINO: quia apud DO-
MINVM misericordia &
copiosa apud eum re-
demtio.

*Propositio. Exaudi ora-
tionem meam & salua
me aut libera me. Ratio
ab honesto, quia ad te
vnum confugio, te inuo-
co: a necessario, profundis
malis oppressus, peccato
nimirum & ira tua, vel
captiuitate & persecutio-
ne.*

*Anthypophora: Pecca-
tor es, ergo nō exaudieris.
Respondet concessione, sed
petit veniam. Ratio a fu-
turo incommodo: omnes*

*A sua spe et fiducia ve-
ra & non simulata in Do-
minum: etiamsi video li-
berationem differrī, non
tamen despero de miseri-
cordia Dei, & a promif-
sionibus eius in verbo pa-
refactus pendo, & qui-
dē tota die ac nocte, vel*

*Peroratio hortatoria
per apostrophen: suo ex-
emplo monet Israeliticū
populum omnesque pios,
vt a solo Deo expectent si-
de remissionem peccatorū*

D d

& li.

Et ipse redimet Israël
ex omnibus iniquitatibus
eius.

& liberationem ex malis.
Etologia: quia Deus
est misericors & plenus
misericordie: quia ipse est
suorum redemptor et assertor potentissimus. Quare ipse Israël
omnia peccata remittit, & ab omni damnatione liberat.

CXXXI.

Canticum graduum Davidis.

Apologeticus est & hortatorius Psalmus.

Occasio. Cum est David in exilio statetur coram
Deo se modeste vixisse & Saulis regnum non as-
sumptum, ut se iniuste persecutionem pati debeat.
Ac suo exemplo hortatur pios, ut sint humiles
corde, abiciant se coram Deo agnita infirmita-
te sua, & vera fiducia petant a Deo veniam.

DOMINE nō est ex-
altatum cor meum:
neque elati sunt oculi
mei: neque ambulavi in
magnis: neque in mira-
bilibus, quæ sunt supra
me.

Antecedens a suo ipso
exemplo, in quo est depre-
catio hominis nō arrogan-
tius, ex signis. Ac prout
Israeliti suum ut digne
exemplum & gratia
ne quod imitentur. Pri-
mam nō est fides sed
corde abiectis in agnitione
peccati & ira Dei. 2. Modestiam suam oculis declarat, qui
sunt indices & aurige mentis. 3. Non vult sapere neque in-
quirere alta, & quæ sunt supra caput suum, sed contentum
est agnitione eorum, quæ in verbo Dei tradita sunt.

Quando animam me-
am non posui & filere fe-
ci: tunc erat anima mea
sicut ablactatus a matre
sua.

A sua experientia &
incomodo suo, docet quo-
les sint qui a verbo Dei
recedunt. Quando nō ac-
quiesci in verbo cunctan-
te de misericordia Dei
sed animo circumspexi & quasi aliae parādæ salutis rationes

amisi omnes consolationem & spem salutis cum pace, & simili factus sum infanti ab uberibus maternis auulso.

Speret Israël in Domino, ex hoc nunc & usque in seculum.

Consequens. Quare Israelita aut Christiani firma & perpetua fiducia adhaereant Domino, & ab ipso solo demissa animis petant & expectent remissionem peccatorum, iusticiam, sanctitatem & vitam eternam.

C X X X I I.

Canticum graduum.

Petitorium est.

Oratio. Dauidi oraculo erat significatum, Deum sibi elegisse Sion locum in quo esset domus Domini, reponeretur arca fœderis, & ipse vellet quasi & esse propitiuus, & non alibi, ne alij optulatores quærentur, hoc ut fiat, & ut Deus stes promissa, conseruet sacerdotium suum & politiam Iudaicam, petitur vel a Salomone, vel a populo Israelitico.

Allegoria. Orat Propheta, ut Deus instituat regnum Christi, Ecclesiam nempe, eam conseruet una cum religione vera & politijs.

Locus com. De regno Christi & Ecclesia.

Memento Domine Dauid, & omnium afflictionis eius.

Orditur a parte confirmationis ab honesto. Monet Deum ut sit memor promissionum factarum

Dauidi de Christi regno, & sit memor curæ & laboris quem suscepit in deliberationibus de extruendo templo, a quo tamen instituto cessauit postea commonestatus a Propheta, 2. Regum. 7.

Qui iurauit Domino votum fouit potenti Iacob.

Narratiuncula votis aut iuramenti Dauidis. Certo enim promiserat Deo, cui laus potētia tribuitur,

Deo 2

buitur,

Si introiero in tabernaculum domus meæ: si ascendero in lectum strati mei.

Si dederò oculis meis somnum: & palpebris meis dormitationem.

Donec inueniam locum DOMINO: tabernacula potenti Iacob.

Ecce audiuius eam in Ephrata: inuenimus eam in campis sylæ.

Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus ad scabellum pedum eius.

Surge DOMINE in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ.

Sacerdotes tui induantur iusticia: & sancti tui exultent.

Propter David seruum tuum non auertas faciem Christi tui.

bus, qui inde leticiam & pacem consequantur. 4. Ut maneat politia donec mittatur promissus Christus, vel etiam ut seruetur promissio de mittendo mediatore.

Iurauit DOMINVS David veritatem & non

buitur, se nō prius quierū esse, quod tribus aut explicat quā inueniret locum, quo arca sacerdotum poneretur et templum trueretur, ut ibi esset initiū & fides certa Ecclesie. Additur verū esse inuentā in Ephrata hoc est, Ierusalem, per metonymiam, a persona David, qui fuit rex Ephratensis seu Bethlehemiticus, sic dictus, vel in ciuitate Libani, ex quibus Ierusalē edificata fuit. & cedis exhortatio, ut accurrat omnis populus ad Deum ibi humiliter & submisit adorandi, omnesque veneratione cultu etiam audient verbi domini & usu sacramentorum.

z. Paral. 1. 1.

Propositio. Petita est plurium membrum. Primum precatum se exaudiri in loco, cui se Deus alligauerit. 2. Ut ministrum conferretur per sacerdotes recte doctum. 3. Ut sit efficax in audientibus.

Altera confirmatio pars ab honesto ex promissis Dei. Primum enim

frustrabitur eum : de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

Si custodierint filij tui testamentum meum : & testimonia mea hæc quæ docebo eos : & filij eorum vique in seculum sedebunt super sedem tuam.

Quoniam elegit Dominus Sion : elegit eam in habitationem sibi.

Hæc requies mea in seculum seculi : hic habitabo : quoniam elegi eam.

Victui eius benedicens benedicam : & pauperes eius saturabo panibus.

Sacerdotes eius induam salutaribus : & sancti eius exultatione exultabunt.

Illic crescere faciam cornu David : paravi lucernam Christo meo.

Inimicos eius induam confusione : super ipsum autem efflorescit corona eius.

raus Davidi, se regnum corporale ipsi daturum. Sed intellige quæq; quod ex semine eius rex Christus nasciturus esset. 2. Promisit se ibi doctrinam veræ religionis promulgaturum & conservaturum. 3. Promisit hoc regni fore perpetuum, maxime Christi regnum. 4. Quod in Sion loco sibi electo, id est, Ecclesia sanctorum velit esse præsens & propitiuus. Hæc mimetice repetitur, annexa etiam conditione, de facere eius seruando.

Repetit promissionem bonorum temporalium & potissimum vultus etiam in afflictionibus. Repetit quoque de dandis pijs & iustis doctoribus, & de efficacia ministerij, quod Israelita in pace & tranquillâ conscientia sint iubilaturi.

Addit promissionem factam de augenda potentia & auctoritate Davidis & Christi de usu Euangelij, quod doceat veritatē & in omni aduersitate proficiat. Postremo adicitur comminatio in antichristos & sollicitatio defensionis Ecclesie, vel etiā regni antichristi.

politia Iudaica usque ad Messiam aduentum : hoc tanquam lucerna dum forebit, vel etiā posteri Davidi vivent, 1. Reg. 11.

D d 3

Can-

Canticum graduum.

Didascalicus est. Docet concordiam inter Christianos esse rem utilem & suauem. Estque hac brevis laus concordiae, cui tacita inter exhortatio ad eam colendam.

Locus communis. De concordia.

Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum.

Propositio. Bonum est fratres Spiritu sancto renatos col habitare, id est, concordare esse in doctrina

Ecclesia, in communi & priuata vita.

Sicut oleum preciosum super caput, quod descendit in barbâ Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius.

Confirmatio a simili. Ut oleum Balsami, quo soli sacerdotes perfunduntur, est gratissimum odorato suo, & miram suauitatis vim habet, ut con-

fratria Christianorum. Ut balsamum a capite in barbâ & oram vestimenti Aaronis destuebatur, Ita ab uno capite Christo doctrina accepta, a doctoribus & sacerdotibus sua complectenda est.

Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.

Alterum simile indicans utilitates: Sicut ros fecundat Hermon

pascuosum, & montana Sion: sic in concordia est rerum omnium affluentia.

Quoniam ibi promissit
DOMINVS benedictionem & vitam vsque in seculum.

Ætiologia a pollicitatione diuina & causa efficiente utilitatis, Quia Deus fecundat omnia, & simul vitam æternitatem donat.

CXXXIIII.

Canticum graduum.

Ultimus est hic inter Psalmos graduum, & est
quedam exhortatiuncula. Hortatur primus
Lauas qui nocte in templo excubias agebant,
quoniam preces nocturne postea vigilie sunt dictæ.
Deinde ministros & doctores Ecclesia, quos ser-
uus per Exochem nominat, & pios alios qui assidue
erant in templo, ut in officijs docendi & orandi
laudandi que Deum sint diligentes & assidui.
Locus communis. De ministrorum verbi officio.

Ecce nunc benedicite
DOMINO, omnes
serui DOMINI, qui sta-
tis in domo DOMINI
per noctes.

Extollite manus vestras
in sancto: & benedicite
DOMINO.

*manibus, orant Deum ad arcam, orant in Christo pro toto mi-
nistrio & Ecclesia vniuersa.*

Benedicat te DOMI-
NVS ex Sion, qui fecit
cælum & terram.

*danti Deum gratiam & fauorem Dei optimi maximi, & po-
tentia sua, quam in Sion, id est, in communione piorum ex-
erret, & qua est conditor vniuersarum rerum, tibi & pijs om-
nibus aderit.*

*Promissio est benedictionis & auxilij diuini, facta vera
Ecclesia.*

*Propositio. Laudate
Dominum, docendo potissimum & orando. Cir-
cumstantia, Qui? serui,
omnes pijs, et precipue mi-
nistri verbi. Quales? ex-
cubitores, qui assidue
versantur in negocijs &
studijs sacris. Quomodo?
a gestu orantium, sublati-*

*Tractatio aut votum
per apostropham ad Psal-
ten. Precor tibi sic lau-*

*danti Deum gratiam & fauorem Dei optimi maximi, & po-
tentia sua, quam in Sion, id est, in communione piorum ex-
erret, & qua est conditor vniuersarum rerum, tibi & pijs om-
nibus aderit.*

*Promissio est benedictionis & auxilij diuini, facta vera
Ecclesia.*

CXXXV.

D d 4

Halle-

Halleluia.

Eucharisticus est. Aguntur enim a Levitis & sacerdotibus Deo gratia cum pro multo eius beneficijs, & operibus tum maxime quod Ecclesiam sibi elegerit tanquam hereditatem suam eamque foveat & servet.

Loc. communes. De gratiarum actione. De doctrina Dei tradenda.

LAUDATE NOMEN DOMINI : laudate servum DOMINUM.

Qui statis in domo DOMINI, in atrijs domus Dei nostri.

propter victimas, quam propter invocationem, gratiarum actionem & propagationem doctrina eius.

Laudate DOMINUM, quia bonus DOMINUS : psallite nomini eius, quoniam suave.

Quoniam Iacob elegit sibi Dominus : Israël in peculium sibi.

Quia ego cognoui quod magnus est DOMINUS, & Deus noster præ omnibus dijs.

Omnia quæcunque voluit DOMINUS fecit in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis.

Propositio hortatoria. Vos ministri Dei laudate Dominum & maiestatem eius. Ratio infusa ab officio eorum, quia servi eius, quia agitis exaltationem in eius templo, non li-

Confirmatio, cuius prima ratio est a bonitate Dei, qui est fons omnium bonitatum & vere beneficium : & a suavitate huius laudationis plenæ & solæ. Secundæ ab electione & collectione Ecclesie, cui benediciat, in qua exerceat virtutes suas præcepta doctrina & miracula. Tertiæ ab eius omnipotentia & Davidis testimonio, est enim summus præfector omnium magnatum & heroum.

A symbolo omnipotentie eius, creationis. Quia libere & pro arbitrio suo condidit omnia, quorum est distributio.

Edm.

Educens nubes ab extremo terræ : & fulgura cum pluvia fecit : qui producit ventos de thesauris suis.

Ieremia c. 10.

& sicca habitabunt in suis tamen regionibus, ut fulgura, venti.

Qui percussit primogenita Aegypti ab homine usque ad pecus.

Et misit signa & prodigia in medio tui Aegypti, in Pharaonem & in omnes seruos eius.

Qui percussit gentes multas : & occidit reges fortes.

Sihon regem Amorrhæorum : & Og regem Basan, & omnia regna Canaan.

Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israël populo suo.

DOMINE nomen tuum in æternū : DOMINE memoria tua in generatione & generationem.

Quia * iudicabit DOMINVS populum suum : & seruis suis erit propitius.

Simulacra gentium arguentur & aurum, opera manuum hominum.

nitentia & remissionis peccatorum

Est autem meteororum, quæ non sine miraculo fiunt, & signa sunt omnipotentia eius : & dicuntur signa nunc ex vaporibus terre humidis & frigidis ut pluuia, nunc ex calidis

ut fulgura, venti.

A singularibus & miraculosis, beneficijs, & extra ordinarijs operibus quæ contulit in Israelitis, tam in ipsa eductione ex Aegypto, quam in ipsa terra Canaan, ad edenda testimonia sua diuinitatis, maiestatis & bonitatis, in Exod. 12. Num. 21. Ios. 12.

Dominus asseret a tyrannis, tuebitur popos & beabit, ergo laus, & celebratio beneficiorum eius erit perpetua per apostrophem, & promissionem constantia.

** Hoc iudicium quoque est prædicationis peccatorum ministerio Euangelij.*

D d 5

Os

Os habent & non lo-
quentur : oculos habent
& non videbunt.

Aures habent & non
audient : neque enim est
spiritus in ore ipsorum.

Similes illis sunt qui fa-
ciunt ea : & omnes qui
confidunt in eis.

Domus Israël : bene-
dicite D O M I N O : do-
mus Aaron benedicite
D O M I N O .

Domus Leui benedici-
te D O M I N O : qui ti-
metis D O M I N U M be-
nedicite D O M I N O .

Benedictus D O M I -
N U S ex Sion, qui habi-
tat in Ierusalē, Halleluia.

*Antithesis de idolela-
tria gentium, quarum di-
sculptiles & fistiles tan-
tum, non possunt ut sui
vindictent. Hos deridet, &
discernit a vero & vivo
Deo, a materia, quia et
metallis sunt, ab efficien-
te causa, quia ab homine
formati, a forma et mem-
bris mortui, nulli sunt
usus. Horum similis fi-
cit & artifices & infanti-
cultores eorum.*

*Peroratio hortatoria,
Quare vos Israelita, sa-
cerdotes, Levita, & om-
nes pii laudate Dominum
Iehouā in Ecclesia Chri-
stiana, in qua tantum talis
agnosci & vere coli, ha-
bitans in ea & in piti-
ribus membrorum eius
ut proprio domestic.*

C X X X V I .

*Eucharisticus est, & continet doxologiam, agn-
tur Deo gratia pro multis beneficijs, & in illis
commemorandis et celebrandis Dei virtutes con-
spicue redduntur.*

*Loci com. De gratiarum actione. De creatione
& providentia Dei. De speciali conseruatione
politie Israelitice & Ecclesie.*

*Theses sunt. Bonitas Dei est aeterna, Deus vere
asserit suos, Hostes piorum diuinitus puniuntur.
Pii a Deo aluntur & sustentantur : ha in Psal-
mo historijs explicantur.*

Conb.

Confitemini DOMI-
No quoniam bonus,
quoniam in seculum mi-
sericordia eius.

Confitemini Deo deo-
rum: quoniam bonus,
quoniam in seculum mi-
sericordia eius.

Confitemini DOMI-
No Dominorum: quo-
niam bonus, quoniam in
seculum misericordia eius.

hausa & nunquam cessatura nos commonefaciens.

Qui fecit mirabilia magna solus: quoniam
in seculum misericordia
eius.

Qui facit celos in sapi-
entia sua: quoniam in se-
culum misericordia eius.

Qui firmavit terram su-
per aquas: quoniam in
seculum misericordia eius.

Qui fecit luminaria ma-
gna: quoniam in seculum
misericordia eius.

Solem in dominium di-
ci: quoniam in seculum
misericordia eius.

Lunam & stellas in do-
minium noctis: quoniam
in seculum misericordia
eius.

*Propositio paranetica,
Laudate Deum, ipsique
gratias agite: inserta ei
sunt rationes ut semina
argumentorum, quia bo-
nus, benefaciens omnibus,
quia principum & mag-
natum Deo, in quib. re-
incet imago diuine po-
tentia, quia ei summo
Domino & Regi Regum
omnes creaturae seruiunt,
1. Tim. 6. Ratio comu-
ni est versus intercala-
ris, de bonitate eius inex-*

*Confirmatio ab hone-
ste, quia est omnium cre-
ator: & suorum miracu-
lorum neminem habet
socium: neque est qui ea
imitari potest hoc est
καὶ οὐκ ἔστιν ὅμοιος. Ad-
ditur distributio, quia
primum condidit calor,
sphaeras celestes mira sa-
pientia. 2. Fundamenti
terrae grauissima elemen-
torum recit in aquis, ita
tamen ut supereminet
οὐρανὸν καὶ ἕλκεν, in usum ani-
mantium. 3. Quia crea-
uit luminaria duo, & u-
trique suum finem et offi-
cium adhibuit, ut soli do-
minium diei, luna mode-
ratione noctis cum stellis.*

Qui

Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum: quoniam in seculum misericordia eius.

Qui eduxit Israël de medio eorum: quoniam in seculum misericordia eius.

In manu potenti & brachio extenso: quoniam in seculum misericordia eius.

Qui diuisit mare rubrum in diuisiones: quoniam in seculum misericordia eius.

Et traduxit Israël per medium eius: quoniam in seculum misericordia eius.

Et subuertit Pharaonem & exercitum eius in mari rubro: quoniam in seculum misericordia eius.

Qui traduxit populum suum per desertum: quoniam in seculum misericordia eius.

Qui percussit reges magnos: quoniam in seculum misericordia eius.

Et occidit reges fortes: quoniam in seculum misericordia eius.

Sihon regem Amorrhæorū: quoniam in eternum misericordia eius.

Et Og regem Basan:

Arrebus gestus, Libentius suos multis portens, ut est percussio primogenitorum, Exod. 12. Adiditur amplificatio virtutis Dei & humanitatis, a loco, quia ex medio Aegyptiorum eripuit: a persona, quia populum suum electum eduxit: a modo, sua potentia hoc perfecit, Exod. 13.

Diuisit mare tanquam in duos muros, ut Israël effugeret tyrannidem Pharaonis, Exod. 14.

Hofes Israël periculis aquis mari obnox.

Per desertam Arabiam eos duxit.

Vindicauit suos & in hos animaduertit, id commu-

quoniam in seculum misericordia eius.

Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam in seculo misericordia eius.

Hereditatem Israël seruo suo: quoniam in seculo misericordia eius.

Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in seculo misericordia eius.

Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in seculo misericordia eius.

Qui dat escam omni carni: quoniam in seculo misericordia eius.

Confitemini Deo cœli: quoniam in æternum misericordia eius.

Inter, hostes eorum perdat, & omni cura & bonitate suos fornet & alat, merito est laudandus, & pia veneratione celebrandus.

commune est: accedit distributio, quia Sihon rex ab Israëlitis casus est: Og regē idem duce Moſe occiderunt, Numer. 21. Hostiū regionem tribuit populo suo ut hereditariam cum terra Canaanorum promissa.

Quia inuocantes nos oppressos seruitute durissima & in qualibet afflictione exaudivit & redemit, ergo laudandus est.

A providentia, quia singuli animantibus a se conditu cibum curat.

Peroratio, Quare cum Deus crearet mundum, illum conferret populo suo & omnium piorum sit asser, hostes eorum perdat, & omni cura & bonitate suos fornet & alat, merito est laudandus, & pia veneratione celebrandus.

C X X X V I I.

Psalmus est Cataracticus, imprecatorius. Imprecatur penam & interitum hostibus piorum.

Occasio. Israelita captiui Babyloniorum, deuastata Ierusalem & incenso templo per Sedechiam magno erant in dolore, quem improbitas & petulantia hostium illudentium ipsis augebat, tenebantur vero ingenti desiderio redeundi in patriam, que erat post annos septuaginta instauranda. Horum itaque Lemia & doctores desebant

urbem

urbis excidium & communem fortunam, hæc querela.

Allegoria. Dolet Ecclesia Christiana doctrinâ pietatis oppugnari & dilacerari, pios multumodum opprimi, & orat ut ipsa salua, antichristi pereant.

Loci communes. De cruce piorum. De stabilitate Ecclesie. De pauperum affligentium pios, & reliquiarum Iudaici populi conseruatione. De margaritis non obijciendis porcis.

Super flumina Babylo-
nis illic sedimus & fle-
uimus, dum recordare-
mur tui Sion.

In salicibus in medio
suspendimus cytharas no-
stras.

Quia illic postulauerunt
à nobis, qui captiuos du-
xerunt nos, verba cantici,
cum suspendissemus or-
gana laticie: cantate no-
bis de canticis Sion.

Quomodo cantabimus
canticum DOMINI in
terra aliena?

sua excusatione, noluerunt canere. Non enim lata Musica
conuenit afflicto, & indignum est impiis adeoque porcis audi-
re hymnos, quibus Dei benignitas & vera religio celebratur.

Si oblitus fuero tui Ie-
rusalem, obliuioni detur
dextera mea.

Adhæreat lingua mea

Confirmatio est a nar-
ratione necessitati plura
pathetica. & dō sunt a
loco, a situ, a fortuna &
animi habitu. Nam Isra-
elita exules confiderant
in ripis fluminum Baby-
lonis, ut sunt Tigris &
Euphrates, & deplacent
sortem suam: a consi-
deratione exilij, a missa
patriæ, vere reuerentia
a signo luctus, quia sus-
penderant salubrem organa
Musica, ab imitatore
& sarcasmo hostium, qui
urgabant maus ut la-
derent cytharâ, & de sua
religione canerent. Hæc
verba mimesi repetit, a

Ab honesto per occu-
pationem. Populus est
perpetuo memor Ierusa-
lem desolata, & elimi-
nanda. Viri au-
tauci.

faucibus meis, si non me-
minero tui: si non præ-
posuero Ierusalem lum-
me læticiæ meæ.

Nota. Petiit quoque dextera, vel de potentia Dei, vel de ar-
te quam dextera exercet, intelligi.

Secundo obmutescam prius quam ut desinam de Ierusalem
Inqui, Est quasi execratio sui, quasi dicat, dispeream si non
magis afficer in situ Ierusalem quam meo gaudio. Exemplum
de amore qui debetur Ecclesie Dei.

Memor esto D O M I N E
filiorum Edom in die Ie-
rusalem, qui dicūt, nuda-
te, nudeate usque ad fun-
damentum in ea.

Filia Babylonis deua-
stata: beatus qui retribuet
retributionem tuam, quā
retribuisti nobis.

Beatus qui apprehen-
denti & alliserit paruulos
tuos ad petram.

Nota. Quia etiam immani infantulorum ad saxa collisione signifi-
cat ab eis, ut hostibus Ecclesie sint sumturi, quod in Edo-
mo accidit, Hieremie 49. Ac Chaldaeos quoque per Ter-
su & Maccdonas deuastatos esse constat in isto Dei iudicio.

tem votie: Primum obli-
uiscar potius dextera mea
quam Ierusalem, est vero
adynaton, ut digitorum
suorum nemo potest obli-
uiscere.

Propositio. Petit ut
Deus memor crudelitatis
Edomitari in ipsos vicis-
sim animaduertat. Ratio
a iusto, quia ipsi in exci-
dio Ierusalem clamauerūt
ipsam solo aquandam es-
se. Horum verba & quasi
clasicum mimesi repetit.
Addit prædictione de de-
uastanda Babylonia, aut
tota Chaldaea, quod postea
accidit sub Cyro, Et ab
utili beatos predicat, qui
grauissimam vindictam

CXXXVIII.

Psalmus David.

Eucharisticus est.

Occasio. David ab exilio reversus, & in regem in-

auguratus

auguratus agit Deo gratias, a quo sibi omne
præsidium & auxilium pollicetur.

Allegoria. Pro regno Christi & patefacto Eu-
angelio gratias agit Ecclesia.

Loci communes. De gratiarum actione. De re-
gno Christi & usu eius.

Confitebor tibi in to-
cto corde meo: in cō-
spectu deorum psallam.

Adorabo ad templum
sanctum tuum: & confi-
tebor nomini tuo.

Pro misericordia tua
& veritate tua: quoniam
magnificasti super omnia
nomen tuum & verbum
tuum.

Propositio. Gratias
tibi ago. Circumstantiæ
quomodo? ex intima affec-
tibus, non simulate. Vel
in synaxi Elebim feceris
iudicium, aut angelis
aut regum & optimis
coram quibus non veni-
bor te confiteri. Quomodo?
vel ad arcam scitu-
ru in templo ad quid illi
absentes orantes se con-
uertebant, vel per Ciri-
stum veram arcam. Cur? causas habet beneficii eius, quia in
regno Christi gratis remitti peccata: quia scias promissa &
vera dona nobis impartiri, ut Spiritum sanctum & vitam
eternam. Quia in his nomen & verbum tuum illustratur re-
ditur & celebratur.

In quacunque die in
uocaui exaudisti me:
multiplicasti in anima vir-
tutem meam.

*Alia aetiology addan-
tur in confirmatione, vnde
est beneficium exauditi-
oni, alia beneficia con-
firmationis per Spiritum
sanctum in verbo, & donationis virtutum, constantia, dilec-
tionis, spiritus, castitatis, & aliorum piorum motuum.*

Constitutebantur tibi Do-
MINE omnes reges ter-
re: quia audierunt ver-
ba oris tui.

Et cantent in vijs Do-

*Exhortatur principibus
ut ipsi quoque promou-
ant gloriam Dei, & cu-
lebrent facta alicuius De-
mini. Ratio, Nam &
ipsis quoque est promissum
regnum*

MINI: quoniā magna
est gloria DOMINI.

Quoniā excelsus DO-
MINVS, & humilia re-
spicit, & excelsū a lon-
ge cognoscit.

hu dat gratiam, & superbiū resistit, ut ait Petrus.

Si ambulauero in medio tribulationis, viui-
ficabis me: & super iram
inimicorum meorum ex-
tendisti manum tuam: &
saluum me fecit dextera
tua.

DOMINVS finiet
propter me: DOMINE
misericordia tua in secu-
lum: & opera manuum
tuarum ne deseras.

*suū collegit, & sanguine filij mundauit, ne hoc quasi suarum
manuum opus sine presidio relinquat.*

*regnum Christi, pradicatur
Euangelium, & sunt
membra Ecclesie. Alia
ratio ab amplitudine ma-
iestatis diuina, quia ipse
soli debetur honor, qui in
calu habitat & est om-
nipotens, Quia humilia-*

*Alia causa agendi
gratias Deo, quia in cruce
adeit suis consolando,
iuuando & tuendo, &
vindictam sumit ab ho-
stibus eorum.*

*Postrema ratio est a
spe futuri finis malorum.
Concluditur vero Psal-
mus precatione, ne pro-
pter misericordiam suam
deserat Ecclesiam, quam*

CXXXIX.

Ad precinendum Psalmus Davidis.

*Eucharisticus est & petitorius. Orat opprimi ho-
sti Dei & suos, & se a Deo regi & saluari, &
suam innocentiam Deo teste, quum alloquitur
cui ea sit probe perspecta comprobatur, & crimina-
tionibus inimicorum opponit, sequē Deo com-
mendat, ac dum hoc facit simul laudat Dei pro-
midentiam, omnipotentiam, omniscientiam &
tribus presentiam.*

*Occasio. Ex persecutione Saulis, Doëgi, & alio-
rum assentatorum aulicorum.*

E s

Locū

Loci com. De oratione. De providentia Dei, Usur. Providentia & actiones divinas excutit in nobis fidem, timorem Dei, & munit ad orationem.

DOMINE probasti me & cognovisti me. Tu novisti sedere meum & surgere meum: intellexisti cogitationes meas de longe.

Sequitur meam & accubitus meum circumdedisti: & omnes vias meas inuestigasti.

Quia non est sermo in lingua mea: ecce tu Domine cognovisti omnia.

Posteriora & anteriora in me formasti: & posuisti super me manum tuam.

Admirabilior & excelsior est scientia, quam ut eam possum comprehendere.

Quo ibo à spiritu tuo: & quo à facie tua fugi?

Si ascendero in cælum tu illic es: si lectum straverò in infernum, ecce ades.

Si sumsero pennas auroræ: & habitaverò in extremis maris.

Confirmatio a facili, a providentia & scientia imperiservitabili Dei, quatuor Cardignostes, novisti consilia & actiones sermones meos, regni & curas omnia negotia & studia mea, & multi semper ades quocunque tu: hoc significant verba metaphoricæ.

A creatione sui, quia meus es conditor & me totum formasti manu tua, ut diligens & providus plastes: & quidem tam admiranda eris, ut nemo hoc tam significum perfecte intelligat.

A providentia eius universali, quia ubique est presens Deus, ideo ab eius spiritu & veritate nemo potest aliquo privari. Illustratur hoc distributione, quia ascendens in cælum, descendens in infernum, Deus ubi abest, non abest in terra, quo volat aurora, neque

Ecce

Ecce illic manus tua
deducet me : & tenebit
me dextera tua.

Et dixi, forsân tenebræ
tegent me : & nox lucida
circa me.

Quia tenebræ non ob-
tenebrant te : & nox sicut
dies lucebit : & tenebræ
sunt sicut lux ipsa.

Quia tu possedisti re-
nes meos : operuisti me
in utero matris meæ.

Cōtebor tibi, quia mi-
rabiliter formatus sum : mi-
rabili opera tua : & ani-
ma mea cognoscet valde.

Nō est occultatū os meū
a te : quando factus sum
in occulto : & formatus
sum in inferiorib. terræ.

Informem massā me-
am viderunt oculi tui : &
in libro tuo omnia (mē-
bra) scripta erant, quæ
per dies formata sunt,
cum adhuc nullum eorū
extaret.

Sed mihi quam precio-
se sunt cogitationes tuæ
Deus ? & quam multæ
summæ earum ?

in occasu ad mare Aſi-
aticum, id est, extre-
mum, Ubique potestas &
virtus Dei me dirigit &
deducit, Amos c. 9.

Occupatione docet ne-
minem nihilque omnino
posse latere coram Deo,
neq; ulli tenebris occul-
tari, Nam ipsi ut om-
niscio nox est instar diei.

Ratio, quia es posses-
sor affectuum, & forma-
tor meus & cōseruator
in utero matris.

Est quasi consequēs an-
tecedentiū : ergo cum ta-
lus sis, talia feceris, & pos-
sis, te merito celebros.

Paradigma suæ perso-
ne addit, de hominū ge-
neratione, quod docet Dei
omnipotentiam & provi-
dentiam, quæ iam est ad-
mirabilis, ut merito ipsi
perpetue agantur gratiæ.
Ita nota sunt omnia ho-
minis membra Deo, inte-
riora & exteriora, & ita
fuerunt ei numerata an-
tequam fingerentur ex
rudi adhuc massa aut
coagulo in utero matris,
ut videatur ea quasi in
libro scripta habere.

A beneficentia Dei,
cuius partes sunt innu-
mera

Si numerauero eas, supra arenam multiplican-
tur: euigilaui & adhuc
tecum sum.

*non possunt ea, quibus me, & totum humanum genus affici,
& seruas ut apud te sim animo & contempler tua opera,*

O si occideres Deus
impios: & viri sanguinū
declinarent à me.

Qui loquuntur contra
te scelerata: extolluntur
frustra hostes tui.

Nonne qui te oderunt **D O M I N E** oderam:
& insurgentes contra te
abominabar?

Perfecto odio oderam
illos: ideo inimici facti
sunt mihi.

Proba me Deus & cog-
nosce cor meum: exami-
na me & cognosce cogi-
tationes meas.

Et vide si via iniquita-
tis in me est: & deduc me
in via aeterna.

C X L.

Ad praecinendum Psalmus Davidis.

Petitorius est.

*Ocasio, ex insidijs, doli & delationibus Saulitarū,
ut Doeg & similibus, nata. Ut vero David pe-
titi defensionem contra aulicorum Saulis insidias
& falsas querelas: sic Ecclesia Dei orat, ut*

*mera, vel a multitudine
voluntatum & operum
eius innumera. Amplius
cat ab impossibili per cel-
lationem, quia numerari*

*humani genus affici,
& contempler tua opera,*

*Propositiō petitiuū,
Perde & dele impios ho-
stes meos: & me seruas.*

*A necessitate, quia sunt
sanguinarij, blasphemj,
mendaces, perituri & illi
rebelles.*

*A decoro, facietur sibi
odium in Doegum et alio-
s, facietur se consuetudi-
nem eorum semper fugisse,
& vere eos esse detesta-
tum. Et est causa quare
eos inimicos habeat.*

*Peroratio petitiua, Pe-
tit se regi & duci in om-
nibus consilijs & auxilijs,
a Deo, a via impia abdu-
ci, si eam sit ingressus, &
tandem per meritum red-
di participi uitae calicis.*

Dei

Deus prohibeat hodie cruenta consilia & machinationes hypocritarum ipsi sese omni studio & arte opponentium.

Locus communis. De inuocatione.

ERipe me **DOMINE**
ab homine malo : à
viro violento serua me.

Qui cogitauerunt mala in corde : tota die congregantur ad prælia.

Acuerunt linguas suas sicut serpentes : venenum aspidum sub labijs eorū.
Sela.

ha habent, id est, verba dolosa & fraudis & veneni plena, quales in aulis primas tenent. Rom. 3. sup. Psal. 13.

Custodi me **DOMINE** à manu impij : & ab hominib. violentis serua me : qui cogitauerūt supplantare gressus meos.

Abconderunt superbi laqueum mihi : & funes extenderūt in rete : iuxta viam tendiculas posuerunt mihi. Sela.

Dixi **DOMINO** Deus meus es tu : exaudi **DOMINE** vocem deprecationis meæ.

DOMINE Deus virtus salutis meæ : texisti

Propositio, Subueni mihi laboranti. Facilitatis est, quia Dominus, Necessestatis vero, quia Deus malignus, violentus me persequitur.

Confirmatio a necessitate, qui insidiantur mihi suis consilijs & violenta lingua. Conciliabuli est notatio, in quo sunt malencoli, crepantes bella, maledici & obtrusatores, qui lingua sua nocent ut serpentes, & la-

Clausula, quare tuere me contra improborum impetus, & eos qui me a veritate via abducere conantur.

Ab honesto, Nam quoties mihi struxerunt insidias superbi aulici, ego te iuxta præceptū tuum inuocaui. & contra eos tantum verbo & precatione sum usus, Verba orationis mimisi repetit. Insidia vero metaphorā ab aucupio sumtis significatur. Ratio, quia vera fide agnosco te saluatorem meum : tu me in periculo bellū tanquam
Ec 3 galea

caput meum in die belli.

Ne tradas DOMINE desideria impio : cogitationem eius ne permittas progredi , ne forte exaltentur. Sela.

sed ut videant potius te esse protectorem suorum.

Labor labiorum ipsorum operiet caput eorum, qui me circumdant.

Cadant super eos carbones : in ignem deiciat eos, & in foueas vnde nō resurgant.

Vir linguosus non stabilietur in terra : virum violentum venabitur malum, donec præcipitetur.

at, & in perpetuam miseriam abijciat. Metaphora a consuetudine ducta.

Cognoui quia faciet DOMINVS iudicium afflicti & vindictam pauperum.

Veruntamen iusti confitebuntur nomini tuo : & habitabunt recti coram te.

& aeterna vita hymnos gratulatorios ipsi canent.

galea gratia tua texisti, ab anteauctu.

Ab utili vel causa finali. Ne tradas me illorum libidini & reddi irrita eorum consilia, ne superbiant de me oppressi.

Antithesis vel imprecatio in hostes insubdiles, ut pereant ipsi consilij et mendacij sui, & malis quod alteri intentant, recludet in ipsorum caput: ut talis pena eos maneat qua Sodoma ceciderunt: ut capiantur ipsi suis fructibus & tendiculis: ut vir Doeg loquax & mendax careat omni reuera successu, & malum quod parat alijs, ipsum corripiat.

A consuetudine Dei, & a remuneratione. Certo enim credit David se & afflicto Deum ultorem & vindicem habituros esse, hoc enim faciet ipsum solere iamdudum cognovit. Ac p̄ liberat non erunt ingrati, sed coram ipso ut scilicet callosi.

CXLI.

Psalmus David.

Tei

Petitorius est.

Occasio. Multi erant qui partim palam infestabantur Dauidem quamuis exulem, partim vero blandis sermonibus & promissionibus, a veritatis via, a sanctitate Christiano digna abducere studebant. Orant itaque se & in vita & doctrina puritate diuinitus conservari contra vim, blandicias & dolos hostium suorum.

Lvi. De oratione ut retineamus fundamentum. De sanctificatione nominis Dei, integritate vite & doctrina.

DOMINE clamaui ad te: festina ad me: intendere voci meae cum clamaui ad te.

Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio manuum mearum (sit sicut) sacrificium vespertinum.

nam sacrificium, quod fiebat singulis diebus mane et vespere, eratque symbolum misericordiae Dei, Exod. 29. & 30. Num. 28.

Pone DOMINE custodiam ori meo: & conserva os illud laborum meorum.

Non declines cor meum ad rem malam: ne occupet operibus iniquitatis cum hominibus. operantibus iniquitatem, & non comedam de delicijs eorum.

ut, confectandem, blanditias, sollicitationes, ne illis permotus

Exordium est, Petit se orantē exaudiri: anthrophora accedit, Etsi non sit in tabernaculo faderis & synaxi, ut possit ibi sacrificare sed exulet, orat tamē ut oratio sit ita grata Deo, ut est incensum fumigātis thuris: ut precatio, qua gestu significatur, placeat ut vespertinum sacrificium, quod fiebat singulis diebus mane et vespere, eratque symbolum misericordiae Dei, Exod. 29. & 30. Num. 28.

Tropositio petitionis.
Rege spiritu tuo & respice nos meū, affectus meos, voluntatem & actiones. Metaphora a custodibus carceris. Rationes, Ne quid temere loquar contra fundamentū & analogiam fidei: ne intempestam consilia cum impijs vel agam iniqua ipsorum opera: fugiam quoque ipsorum mensam, delicijs

Et +

tus

ius deferam rectam doctrinam & agam contra conscientiam.
Vox (declines) permissus intelligatur.

Percutiet me iustus in
misericordia & increpa-
bit me : oleū preciosum
(id erit mihi) non fran-
get caput meum : quoni-
am adhuc oro contra ma-
liciam eorum.

Antithesis cum concessione, acriter reprebendunt me p̄ ex verbo Dei, sed illa castigatio, libera quidem, mihi erit instar unguenti fragrantis & grata & salutaris magis, quam illorum assentationes perniciose, quorum maliciam omnino detestor.

Deiciantur in loca pe-
troso doctores eorum : &
audient verba mea, quo-
niam sunt iucunda.

Imprecatio ab occasione, Pereant, & tanquam ex alto dentur precipites impij magistri, assentatores & hypocritae, qui ad eorum scelera consentiunt, ut sit locus sana doctrina eaque cum fructu cupide audiat.

Sicut qui proscindit &
secat terram : dissipata
sunt ossa nostra ad infer-
num.

Ratio a sua afflictione & cruce, quae comitatur professionem verae doctrinae, per similitudinem. Sed aratur terra ut fruatur fructus, exercetur pius cruce in suam & aliorum utilitatem. Augetur vero querela confessione magnitudinis peccati, quod illo non procul a morte absuerit.

Quia ad te DOMINE Domine oculi mei :
in te speravi, ne effundas
animam meam.

Custodi me a laqueo,
quem statuerunt mihi : &
a tendiculis operantium
iniquitatem.

Cadant in retia sua
impij simul : ego autem
evadam.

Peroratio, Ne finis mei capi & opprimi ab impij insidiatoribus subitoeque perire, libera me ex periculo : irretiantur ipsi sui retibus, ut ego evadam liber & illaesus, Metaphora, Aetologia, quia vera fiducia & spe a te auxilium expecto.

Ern.

CXLII.

Eruditium Davidis cum esset in spelunca, oratio.

Tertioria est oratio.

Occasus. Cum Saulitas fugiens lateret in specu se oravit, i. Regum. c. 24. Orat Ecclesia sepe numero latitans ob pericula, ut servetur contra antichristos.

Locus communis. De invocatione.

Ufus. Ut Deus David ex maximis eripuit periculum: sic Ecclesiam orantem nunquam deseret.

Voce mea ad DOMINUM clamaui:
voce mea ad DOMINUM deprecatus sum.

Effundo in conspectu
eius orationem meam: &
tribulationem meam ante
ipsum pronuncio.

Cum anxietur in me
spiritus meus tu cognovisti
semitas meas: & in
via hac, qua ambulabam
abconderunt laqueum
mih.

Usitata est Metaphora a venatione. Potest quoque exponi locutio de laqueo conscientie, quos ponunt Malevoli in propriis dogmatibus.

Respice ad dexteram
meam: & vide, & non est
qui cognosceret me.

Perij: mihi refugium:

Propositio. Inuoco Dominum, eiusque auxilium imploro in maxima necessitate. Suo exemplo docet a solo Deo opem esse petendam in rebus adversis: propter affectum hac utitur Synonymia.

A necessitate, quae ad orandum impellit, quae sunt anxietas animi & praesentia pericula. Occupatio, etsi nota est tibi vite meae ratio, mea pericula: tamen te oro & ea expono.

Alia occupatione exponit necessitatem, quia ab omnibus amicum deseruius iacto: illi qui erant loco dextra, id est, auxili
E e s li j pra-

& non est qui requirat
animam meam. *

*ly prepotentis, defectum
a me, & nemo est cui su-
lus & vita mea sit curi.*

Potest quoque esse Metaphora militaris in voce, dextra.

** Ad eam eripiendam a malis.*

Clamaui ad te D O M I -
N E : dixi, tu es spes mea :
portio mea in terra vi-
uentium.

*Repetitur prior ratio,
ab honesto, In te confide &
spero & dum in viuis sum
te pro summo bono habeo.*

Intende ad deprecatio-
nem meam : quia humi-
liatus sum valde.

*Peroratio. Petit ut libe-
retur ex periculis & ma-
lu. Rationes a necessariis,
a sua afflictione & infir-
mitatibus, a causa finali vel
ab utili, ut celebret inso-
ricordia Dei, & variis
lat eum, & quidem non
in specie, sed in sinu pa-
rum. Deinde ut sui ex-
emplo alij exultent et
agnoscenda beneficia Dei,
eaque predicanda.*

Libera me à persecuten-
tib. me : quia confortati
sunt super me : educ de
carcere animā meam ad
confitendū nomini tuo :
& ad me congregabuntur
iusti cū benefeceris mihi.

C X L I I I.

Psalmus Davidis.

*Petitorius est. Plura sunt capita petitionis pre-
cipuum vero est de remissione peccatorum gra-
tis danda.*

*Occasio. Non solum consistebatur David cum
externis malis, sed precipuum certamen ipsi erat
cum tentationibus spiritualibus. & interna cruci.
Agnoscebat enim se peccatis obnoxium esse, &
hoc nomine dignū ira Dei & aeterna abiectio.
Ac Satan propter peccata non leuiter ipsius op-
pugnabat. Orauit itaque, & cum ipso ardente
corde orat Ecclesia, dolens in fide ut liberetur a*

petit

peccatis, a malis, ab hostibus salua & incolumis,
& nomina vitam viuat.

*Locī communes. De inuocatione. De iustificatio-
ne per gratiam Dei. De penitentia vera. De
iniusticia hominum. De animi doloribus in ag-
nitione peccati & fide.*

DOMINE exaudi ora-
tionem meam: auri-
bus percipe obsecratio-
nem meam, propter veri-
tatem tuam: exaudi me
propter iusticiam tuam.

Et non intres in iudici-
um cum seruo tuo: quia
non iustificatur in cōspe-
ctu tuo omnis viuens.

*peccata, merita pena, sed uī fitetur iniusticiam & iramundiciam
emendat hominem, & orat Deum, ne secum agat secundum
iusticiam diuinam, qua damnandus esset, sed pro sua miseri-
cordia & iusticia in mediatore promissa.*

Quia persecutus est ini-
micus animam meam:
prostrauit ad terram vi-
tam meam: collocauit
me in tenebris sicut mor-
tuos seculi.

Et anxius est in me
spiritus meus: in me tur-
batum est cor meum.

Memor fui dierum an-
tiquorū: meditatus sum
de omnibus operibus tu-

*Orditur a propositio-
ne, Subueni mihi misero
& afflicto, & quidem non
propter meā dignitatem,
que nulla est, sed propter
promissionem gratis quā
seruas, & iusticiam tuā,
qua me fide amplecten-
tem mediatorem, iustitia
promittas condonati pec-
cati. Adest quoque ta-
cita occupatio, obicitur
Dei iudicium, indig-*

*ne, Subueni mihi misero
& afflicto, & quidem non
propter meā dignitatem,
que nulla est, sed propter
promissionem gratis quā
seruas, & iusticiam tuā,
qua me fide amplecten-
tem mediatorem, iustitia
promittas condonati pec-
cati. Adest quoque ta-
cita occupatio, obicitur
Dei iudicium, indig-*

*Confirmatio a necessi-
tate propter vim hostium
maxime spiritualium, ut
sunt Sathā, agnitio pecca-
ti, ira Dei & mortis ti-
mor ingens, tentatio de
abiectione. Quorum esse-
tus pinguitur, mors tem-
porali & aeterna damna-
tio, cruciatus, anxietas et
tristitia animi. Exemplū
contritionis vere.*

*Aphlantropia Dei,
qua est nota exemplis
patrum & cogitatione
fidelium*

is : de factis manuum tuarum loquebar.

Expandi manus meas ad te : anima mea (anhelat) ad te ; sicut terra sine aqua.

& ego horum recordatione, supplex tibi fio, auid cupio & sita misericordiam tuam. Collatio cum terra siticulosa appetens irrigationem.

Velociter exaudi me
D O M I N E : deficit spiritus meus : ne abscondas faciem tuam a me : ne similis sim descendentibus in lacum.

Auditam fac mihi mane misericordiam tuam : quia in te speravi.

Notam fac mihi viam in qua ambulem : quia ad te leuavi animam meam.

vitam. Causa sunt fides & spes, quia ad Deum suspensus : quia ab ipso pendet eique fides.

Eripe me de inimicis meis D O M I N E : ad te confugi.

Doce me facere voluntatem tuam : quia Deus meus es : Spiritus tuus bonus deducat me in viam rectam.

tus a spiritu Domini, robur, dilectione & bonos motus supplicante. Ad viuificationem hac pertinent.

factorum Dei. Omnia opera & facta Dei preclara, iam inde a cordo mundo plena sunt bono, manitu & bonitate, eius misericordiam experiri sunt primi parenti, Abraham & alij. Item

Repetitur propositum, & amplificat angustiam animi ab effectu & periculo suo, quia sub ea anima deficit, & reddor simili moribunda.

Ab occasione, inquit orat iam scia naturam bonitatem Dei sibi ostendi in verbo. Petit quatenus se regi in vocatorem sui & omni vita, inquit & actionibus, deus meam

Petit defensionem contra hostiles impetus et maliciationes. Ratio, quia periclitans ad te ut faciam anchora confugio. Orat quoque ut fiat voluntas Dei, ut in vocatorem, in vita priuata sua & omni cruce sese voluntati diuine subijciat, eiq; pareat adu

Preter

Propter nomen tuum
D O M I N E viuificabis
me: & propter tuam iu-
sticiam educes de tribula-
tione animam meam.

Et propter misericordi-
am tuā disperdes omnes
inimicos meos: & perdes
omnes, qui tribulant ani-
mam meam: quoniam
ego seruus tuus sum.

hisp. gratias, & in vocatione mea & vita morem geram.

CXLIII.

*Telliorius est & eucharisticus. In necessitate
& periculo belli & gubernationis fiducia pro-
missionum Dei, inuocat ipsum, & agit gra-
tias quod domi militiaque regatur ab ipso ut
omnia sibi feliciter eueniant.*

*Loc. De inuocatione. De magistratus autore
& conseruatore. De benedictione piorum.*

Benedictus D O M I-
N V S Deus meus, qui
docet manus meas ad præ-
lium, & digitos meos ad
bellum.

Misericordia mea & re-
fugium meum, susceptor
meus & liberator meus,
prorector meus: & in ipso
speravi, qui subdit popu-
lum meum sub me.

protectorum cui confidat, & qui sileat subditos suos ad obedi-
endi

*Peroratio. Quare salua
me: condona mihi delicta
mea: tuere me contra
Satanam, peccatū, mor-
tem, & alia quoque mala
externa, & hos inimicos
me infestantes: & affligen-
tes opprime & perde. Ra-
tiones ex fide proficien-
tes, ut agnoscamus te pro-
missa facere, & celebra-
mus te, ut tuam iusticiā
& misericordiam decla-
res. Et ego seruus tuus ti-*

*Exorditur a predica-
tione Dei & gratiarū
actione. Agnoscit Dei in-
se beneficia, & fiduciam
suā in ipsum proficitur.
Docet suo exemplo omne
virtutem, victoriam, &
felicitatē in gubernatio-
ne politica & militari esse
a Deo. Synonymia docet
se esse in praelijs victorio-
sum, habere Deū vnicū,
benignum, defensorem &*

endi studium. Argumentum est ab honesto & facili.

DOMINE quid est homo quod agnoscis, aut filius hominis quod reputas eum?

Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut umbra euanescens.

DOMINE inclina oculos tuos & descende: tangere montes & fumigabunt.

Fulgura coruscationem & dissipabis eos: emitte sagittas tuas & conturbabis eos.

Emitte manum tuam de alto: eripe me & libera me de aquis multis, de manu filiorum alienorum.

Quorum os locutus est vanitatem: & dextera eorum dextera mendax.
 & fraudis.

Deus canticum novum cantabo tibi: in Psalterio decachordo psallam tibi.

Qui das salutem regibus: qui redemisti David seruum tuum de gladio malo.

quod Davidem liberavit ab omni calamitate & periculo.

Eripe me & erue me

Patetica est admiratio philanthropia. De quod Deus tanti facit & tantopere curat. & tu beneficiis afficiat & bene ornent hominem vanum, brevis vita, pulcrum & umbram.

Propositio. Defendemus, perde hostes: eripe ex aquis, id est, persecutoribus ex manu, id est, tyrannide impiorum, qui non sunt legitimi filii sed nostri. Tunc confirmationis, est a facili per circumstantias et amodo, Metaorū dissipa me.

Et potenti manu libera. Metaora notantur aqua, cum atra et densa metum graviter ut videantur ad ad montes inclinare, quia cum sunt fulgura et flumina quae sunt tales & sagittae Dei, deperantur de venio, quia variati sunt

eorum sunt plena mendacii

A remunerationis promittit se altissimi gratias novo carmine & organo Musici. Argumentum carmini erit de beneficiis Dei: quod ipse sit auctor & conservator regum & imperatorum.

Repetit priorem petitionem

novum

de manu filiorum alienorum, quorum os locutū est vanitatem, & dextera eorum dextera mendax.

Veliberi nostri sint sicut plātulae crescentes in iuventute sua: filix nostrae sicut anguli ædium perpolitī ad similitudinē templi.

Promtuarum nostra plena redundantia de victu ad victum: oves nostrae fetosae abundantes multis millibus in villis nostris.

Boues nostri onusti: non fit perruptio, neque emigratio, neque clamor in plateis nostris.

rr. 7. promisit incolomitatem, & pacem ut nullus sit clamor aut calatus in plateis. Tales benedictiones promittuntur pijs Deutero. 28. Levit. 26. Contrariae maledictiones manent impijs. Licet quoque ut dicamus esse Mimesin votorum hypocritarum, qui talem felicitatem pluri faciunt, quam Dei veram agnitionem & veros cultus.

Beatū dixerunt populi cui hæc sunt: Beatus populus cuius Dominus Deus eius.

M I N V S Deus eius. go quidem tales dicuntur beati, sed per antisagogen magis sunt felices, qui etiam in egestate & arumnis vera fide & bona conserentia Deum norunt, venerantur & amant.

tionem contra pseudodolores & hypocritas, qui viva fide Deum patrem non complectuntur: neque suorum patrum virtutes scilantur.

Ab honesto ex promissis Dei. Deus enim pijs promisit 1. numerosam & elegantem sobolem, per duplicē comparationem. 2. rerum domesticarum copiam. 3. pecorum multitudinem & fecunditatem, usque ad myriades assurgentium. 4. boues robustos, onerarios & agricolatores, 5. pacatā tranquillitatem, ne irruptione hostili urbs deuastetur. 6. fertilitatem rerū, ne propter caritatē annonae incole alio cogantur migrare.

Clausula epiphonematice. Beati predicantur quibus ita Deus benedicit, ut sint vere pijs. Nisi dicat esse antishefin, Vulgo quidem tales dicuntur beati, sed per antisagogen magis sunt felices, qui etiam in egestate & arumnis vera fide & bona conserentia Deum norunt, venerantur & amant.

Hymnus Davidis.

Eucharisticus & propheticus. Aguntur Deo gratia pro operibus & mirabilibus eius factis, pro regno Christi & pro beneficijs, quæ in eo accipiuntur.

Locus. De amplitudine & æternitate regni Christi.

Exaltabo te Deus meus rex : & benedicam nomini tuo in seculum & in seculum seculi.

Per singulos dies benedicam tibi : & laudabo nomen tuum in seculū, & in seculum seculi.

ficatur perpetuas laudi divina.

Magnus D O M I N U S & laudabilis valde : & magnitudinis eius non est inuestigatio.

Generatio generationi laudabit opera tua : & potentiam tuam annuntiabunt.

Magnificentiam gloriæ laudis tuæ : & verba mirabiliū tuorum narrabo.

Et virtutem terribiliū tuorum dicent : & magnitudinem tuam narrabunt.

Memoriam multæ bo-

Propositio, exponit quod de re velit dicere. Vult laudare potentiam & potentiam Dei sui, aperiens eius & officio, quia Deum suum saluatorem & regem agnoscit, nomen, id est, virtutem, maiestatem & famam Dei. Cumque tempora figuratur.

Confirmatio ab eorum Dei consideratione. Sunt vero non tantum ipsa creationis, sed etiam rella qua redempti, saluationis & sanctificationis opera Christi, plena admirationis, bonitatis, maiestatis & gloriæ. Splendida autem oratione, narrat varia & copiosa decantat laudes Dei, & idem futuram esse omnem prosperitatem asserit. Dicitur enim in hoc esse notum, ut omni studio hæc Christi beneficia celebremus, amplificemus, ornemus, & omni posteritati uti.

nitatis erubunt: & in
iusticia tua exultabunt.

Miserator & miseri-
cors D O M I N V S : tar-
dus ad iram, & multum
miserors.

Bonus D O M I N V S
vniuersis: & miserationes
eius super omnia opera
eius.

recipit in gratiam, remittit peccata, iustificat nos, donat Spi-
ritu sancto & vita aeterna.

Constitute tibi D o-
m i n e omnia opera
tua: & sancti tui benedi-
cant tibi

Gloriam regni tui di-
cent: & potentiam tuam
loquentur.

Ve notam faciant filijs
hominum potentiam tu-
am, & gloriam magnifi-
centie regni tui.

que paria est salus & aeterna vita omni credenti.

Regnum tuum regnum
omnium seculorum: &
dominatio tua in omnem
generationem.

nam vident, ac contra illud frustra quicquam meliuntur im-
pij, tyranni.

Alleuat D O M I N V S
omnes, qui corrunt: &

ut vere salutaria com-
mendemus.

Laudat ab habitibus
animi, quia clemens in
remittendis noxiis: quia
miseretur pauperum in-
uocantium ipsum: quia
tardus est ad puniendum,
ut inuitet nos ad poeniten-
tiam, quia omnes sibi de-
mereri studet, benefacit
nobis, & nos propter filium

Est epilogus hortatori-
us praecedentium, & qua-
dam parascue ad sequen-
tem descriptionem. Quare
pij hae Dei opera agnos-
cant & celebrent, tribuat
Deo gloriam, & poten-
tiam creationis atq; sal-
uationis extollant. Ratio
a causa finali, ut omnibus
hominibus innotescat glo-
ria & gloriosa facta vi-
etoria regni Christi, in
descriptio regni Chri-
sti, ab aeternitate, non est
mundani & temporale,
sed spirituale & aeternum,
in quod recepti in aeternum
vivent, ac contra illud frustra quicquam meliuntur im-

Ab aetibus natus Do-
mini in regno suo, quia
E f e f

erigit omnes elifos.

eff. tutor periclitantibus quia in eo lapsi in peccata, eriguntur, sustentantur, consolationem habent in fide, ne quid incommodi accipiant. Hanc gratia & bonorum spiritualium promissio.

Oculi omnium in te sperant DOMINE: & tu das escam illis in tempore opportuno.

A promissione bonorum temporalium, quia alii in tempore in ipsum sperantes, & plena manu opus necessarii rerum animi animali largitur.

Aperis tu manum tuam: & imple omne animal benedictione.

Quia iustus, vel quia omnes actiones eius & consilia iusta sunt, vel quia nos iustificat. Ipsi quoque sanctus per se est.

Iustus DOMINVS in omni bus vijs suis: & sanctus in omnibus operibus.

& credentes in ipsum spiritu suo sanctificat.

Prope est DOMINVS omnibus inuocantibus eum: omnibus inuocantibus eum in veritate.

A Dei philanthropia, quia omnib. adeft, nemini auersatur, qui ipsum in spiritu & veritate adorant: Exaudit orationes, & finit eos omnia peccata impetrare, iuxta promissionem suam. Est saluator suorum. Eff. deuotio cultus suorum ut patrum. A contrario, impius perdit & pessundat. Hac multum consolationis apud patres & afflictae mentes habent.

Voluntatem timentium se faciet: & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Custodit DOMINVS omnes diligentes se: & omnes impios disperdet.

Peroratio. Quare propter amplitudinem pietatis, operum, bonitatis, beneficiorum & promissionum eius merito canamus ipsi hymnum, & hoc, mea

Laudationem DOMINI loquetur os meum: & benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculum, & in seculum seculi.

facturus est.

exemplo, omnis viuens in perpetuum

Halle.

C X L V I.

Halleluia.

Eucharisticus est & hortatorius, iubens ut & Deo
semper grati, & ipsi soli confidamus.

Loc. com. De gratiarum actione. De fiducia in
Deum & causis eius.

Occasio potuit esse liberatio a persecutione Sauli &
vi Palaſtinarum.

Lauda anima mea Do-
MINVM.

Laudabo DOMINVM
in vita mea: psallam Deo
meo quam diu fuero.

ut vixeret, laudes Dei, ore & Musici instrumentis cantat-
ur.

Nolite confidere in prin-
cipib. in filiis hominum,
in quibus non est salus.

Exibit spiritus eius, &
reueretur in terram su-
am: in illa die peribunt
cogitationes eius.

Beatus cuius Deus Ia-
cob adiutor eius: spes eius
in Domino Deo ipſius.

In exordio proponens ex-
citatur suam animam ad
gratiarum actionem. De-
bet enim hac fieri non lin-
gua, sed intimo affectus
cordis. Promittit se quo-
amvis vixerit, laudes Dei

Propositio ex contrarijs.
Non est spes firma in ho-
mine ponenda, sed a solo
Deo Iacob, id est, omni-
um fidelium auxilium est
expectandum & petendum.
Confirmatio prioris me-
mori, a conditione hominis
infirma, quia saluare se
ipsos nequeunt, tantum
abest ut alijs sint praesidio.
Rationis explicatio, quia
mortalis est homo. Est

vero duplex notatio mortis, ex causa, per definitionem mortis,
quia anima ex hoc suo domicilio migrat, & ipsum in terram
conuertitur, ut Adamus fuit dictus: ab effectu, quia mors est,
qua omnia hominum consilia & cogitationes extinguuntur.

Confirmatio alterius membri, huius contraria habet a proprio
& proprio actibus Dei. Nam Deus est immortalis, beatos
fuit & vix adiuvat.

Qui fecit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt: qui custodit veritatem in seculum.
Ergo laudandus, ergo solus ipse vere adiuvat & potest.

Facit iudicium iniuriarum patientibus: dat escam esurientibus: **D O M I N V S** soluit compeditos.
est quia vindicat suos a calumniatoribus. 2. quia ab ipso omnia necessaria etiam in summa inopia verum suspeditant. 3. Quia captivos soluit & liberat. Potest etiam captivitas diabólica intelligi.

D O M I N V S illuminat cæcos: **D O M I N V S** erigit elisos: **D O M I N V S** diligit iustos.
se iustificat, diligit, & omnibus beneficiis accumulat.

D O M I N V S custodit advenas: pupillum & viduas suscipiet: & vias impiorum disperdet.

9. Quia technas & impiorum consilia contra pios impetit & prorsus perdit, Ergo laudandus, Ergo ipsi soli fidendum.

Regnabit **D O M I N V S** in secula, Deus tuus Sion a generatione in generationem.

re in ipsum rectius & tutius speramus, quam in hominibus tantis potentissimos. Est insignis emphasis in repetitione.

Confirmat a potentia & veritate eius, est creator omnium rerum in finibus mundi: est rex, servans promissa.

Congeries est beneficiorum, quæ conferuntur in gratiam humanam ad declarationem suam philanthropiæ & potentiam, bonum, 1. quia ab ipso omnia necessaria etiam in summa inopia verum suspeditant. 3. Quia captivos soluit & liberat. Potest etiam captivitas diabólica intelligi.

4. Quia cæci tamen mente quæ corpore visum non sinit. 5. Quia claudis surrigit & mortuos erigat. 6. Quia creditur in se iustificat, diligit, & omnibus beneficiis accumulat.

7. Quia advenas custodit quos alij incolæ negligit. 8. Quia calumpniis & ad extremum perdet solus lenat, conservat.

Postrema ratio est ab æternitate regni Dei & Christi, quia est rex æternus, & regnum eius non est temporarium. Quare re in ipsum rectius & tutius speramus, quam in hominibus tantis potentissimos. Est insignis emphasis in repetitione.

CXLVII.

Halleluia.

Enchir.

Eucharisticus est, Gratiarum actionem & laudes
Dum magnificas continens, & beneficiorum eius
predicationem, hortationem figuratus.

Occasus. Errabundi & exules Israelita post captiuitatem Babylonicam rursus colligebantur, & fiebat Ierosolyma instauratio, ipsique patrie restituebantur, pro quo beneficio merito aguntur gratie Deo.

Allegoria. Status Ecclesia intelligatur, in quam colliguntur & recipiuntur liberati a captiuitate Diabolica, & damnatione peccati mortisque, & ab his hostibus sicut quoque ab haereticis & anticristis tui redduntur.

Locus communis. Gratiarum actio debetur Deo pro omnibus beneficiis Ecclesiasticis, politicis & aconomicis.

LAUDATE D O M I-
N U M quoniam po-
num est psallere Deo no-
stro: quoniam iucunda
decoraque laudatio.

radunt, propter veritatem agnoscentem & iusticiam digne celebrantem beneficia Dei, quae sunt innumera.

Aedificans Ierusalem
D O M I N U S, dispersos
Israelis congregabit.

70. anni recolligit in eam urbem, restituens ipsis patriam, templum & politiam.

Allegoria. Instructur Ecclesiam, & errantes in veram viam salutis reducit.

Qui sanat contritos
corde: & alligat contri-
tiones eorum.

angelis suis, eosque consolatur. Et non secus atque bonus chirurgus per filium Christum vulnera nostra obliuat, & a Satana leuissimam sanitati restituit.

Propositio protreptica
de laudando Deo, cum
ratione ab honesto, Quia
nihil in vita est melius
& suauius agnitione be-
neficiorum Dei & grati-
tudinum.

Confirmationis prima
ratio, quia instaurat Ie-
rusalem & captiuitate
Babylonica dispersos post

70. anni recolligit in eam urbem, restituens ipsis patriam, templum & politiam.

Allegoria. Instructur Ecclesiam, & errantes in veram viam salutis reducit.

Secunda ratio ab effecti-
bus Evangelij, quia reso-
cillat & recreat afflictos
& male sibi conscios Eua-

angelis suis, eosque consolatur. Et non secus atque bonus chirurgus per filium Christum vulnera nostra obliuat, & a Satana leuissimam sanitati restituit.

Ef 3

Qui

Qui numerat multitudinem stellarum, & omnes suis nominibus vocat.

indit. Allegoria, Stella sunt sancti, electi & vere noti Dei.

Magnus DOMINVS noster: & magna virtus eius: & sapientiæ eius nō est numerus.

Subleuans afflictos DOMINVS: humilians autem impios vsque ad terram.

Cantate DOMINO cū gratiarum actione: psallite Deo nostro in cithara.

Qui operit cælum nubibus: & parat terræ pluuiam: qui producit in montibus fœnum.

Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

coruorum pulli, qui sua crocitate ipsum inuocant & laudantur.

Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibijs viri beneplacitum erit ei.

Beneplacitum est DOMINO super rimentes eum: & in eis, qui sperant super misericordia eius.

Tertia ab opere conditionis, Quia condidit fœlas, earum numerum nō est, & singulis nominis, electi & vere noti Dei.

Quarta, Quia infinitus virtutis & sapientiæ, quæ malis creaturarū potest assig-

Quinta, a potentia eius & actibus: afflicti erigit, vt Dauidem, Dauidem, Superbum vixit, eosque euerit, vt Ethios imperatores.

Repetit propositionem, Laudetur Deus ori & Musici instrumentu.

Ratio a beneficijs corporalibus, Quia est creator meteororum aquarum, ab usu eorum, quæ pluuia humectat terram vt sit fecunda.

Secunda ratio, Quia bruta & volucres complures alit, vt exempla sunt

Anthypophora mentis vt omnia Deo seruiamus accepta, non fidamus viribus humanis, Deum enim nō delectatur volens equum, aut robustum aliquo corpore (robatur enim deus exploratur) sed pietatem requirit. Est vero periphrasis piarum.

Lauda

Lauda Ierusalem Do-
MINUM: lauda Deum
tuum Sion.

Allegorice est

Qui confortat veches
portarum tuarum: & be-
nedicit filijs tuis in te.

*civitatem validissimam medijs, qualia sunt, per Synecdochen,
leges, iudicia, arma, opes, viri. Secundum, cives Ierusalemita-
nos intra urbem beat, & omnibus boni auget & ornat.*

Qui posuit sinibus tuis
pacem: & adipe frumenti
satiat te.

Misit eloquium suum
terre: velociter currit
sermo eius.

*quo quisque terram sine impedimento currente, omnia mira
celeritate perficiuntur. Allegorice, nomine missi verbi, sunt
ministri eius, qui penum suam absolunt velociter, & inuitis
etiam portu inferorum.*

Qui dat niuem sicut
lanam: pruinam sicut ci-
nerem spargit.

Qui mittit frigus suum
sicut buccellas: ante fa-
ciem frigoris eius quis
permanebit?

Emitte verbum suum
& liquefaciet ea: flabit
spiritus eius & fluēt aquæ.

*quam fragmenta panis aut ut laminas: Hæc ut subito facta
sunt*

*Troposio repetitur,
Israelita celebrate Deum
vestrum. Synecdoche est
in verbis Ierusalem, Sion.*

*Etologia a beneficijs
in politias & æconomias.
Primum, quia tuctur su-
os, & communit eorum
boni auget & ornat.*

*Tertium, omnia reddit
tuta & pacata.*

*Quartum, suppeditat
copiam rerum ad victum
& cultum necessariarum.*

*Occupatio. Monet quo
utatur instrumento, &
quam celeriter hæc effici-
at, verbo nimirum suo.*

*Paradigmatische cele-
ritas & vis verbi cur-
renti exprimitur in me-
toru aquis, quæ sunt
insu Dei in summo fri-
gore, quod etiam nemo
perferre potest. Collatio-
nibus elegantibus expri-
mit, quia nix instar lanæ
tenuissima, pruinæ ut pul-
vis dispergitur: projectis
vel grandinem vel gla-
ciem frigore coacta tan-
tum*

sunt, ita subito mutantur verbo iussuque Dei. Nam flamma Austro colliguntur omnia. Allegorice. Mutat crucem & tristitiam in gaudium. Euangelium durissimum & frigidissimum pectora Spiritus Domini liquefacit & mansuescit, ut charitate Dei & proximi incalcescant.

Qui annunciat verbum suum Iacob : iusticias & iudicia sua Israël.

Non fecit taliter omni nationi : & iudicia sua non manifestavit eis.

Postrematio est summum beneficium, complacens annunciationem verbi, quod primum & precipue continet promissionem de Mediatore. Deinde significat per Moysen legem triplicem Israelitis datam, quod sane beneficium alijs nationibus non contigit. In hoc enim populo certis legibus circumdato Deus promissionem de futuro semine conservari voluit, eumque certis legibus a ceteris gentibus separavit usque ad Messiam adventum. Ipsa illa, que dicatur, & canatur Halleluia.

CXLVIII.

Halleluia.

Est quoque eucharisticus & exhortatorius. Hinc ratur ut omnia que in mundo superiore & inferiore sunt, una cum hominibus omnis gentis & conditionis, laudibus extollant Deum & gratias ipsi agant, tam pro alijs innumera beneficijs, quam pro liberatione Israelis ex captivitate, imprimis vero pro magnifica illa & gloriosa liberatione, que nobis per Christum mediatorem est parata. Est vero hic frequens propositio & distributio.

Locus communis. De gratiarum actione.

Laudate DOMINUM de celis : laudate eum in excelsis.

Propositio. Omnes creature laudent & celebrent Deum, distributio est

ita est

Laudate eum omnes
angeli eius: laudate eum
omnes exercitus eius.

Laudate eum sol & lu-
na: laudate eum omnes
stellæ lucentes.

Laudate eum cæli cœ-
lorum: & aquæ quæ su-
per cælos sunt.

Laudent nomen Do-
mini: quia ipse man-
dauit & creata sunt.

Conseruat ea in secu-
lum sæculi: præceptum
posuit & non præteribit.

*Hic adduntur duæ rationes, Una, quia Deus est horum om-
nium conditor. Altera, quia hac omnia conseruat & vult ea
in hoc officio permanere, ad quæ sunt creata.*

Laudate DOMINUM
de terra, cete & omnes
abyssi.

Ignis, grando, nix, gla-
cies, spiritus procellarum,
quæ faciunt verbum eius.

Montes & omnes col-
les, ligna fructifera &
omnes cedri.

Bestię & vniuersa pe-
cora, serpentes & volu-
cres pennatæ.

Reges terræ & omnes
populi, principes & om-

*nis est ex natura ordine.
Primum enim in mundo
superno, ut in cælo sunt
spiritus cælestes et angeli
spiritus administratorij,
sunt exercitus cæli vel
cõhors angelorũ straten-
tium Deo, vel astra con-
stipata & ordinata in cœ-
lo: sunt phora mundi la-
mina, sunt denique stellæ
vel erraticæ vel fixæ. De-
inde in mundo inferiore
sunt aliæ partes cæli sub
prioribus, ut sp̃s ignis
& aeris, item aqua, id est,
rariores nubes & halitus
in aere.*

*Exhortatur quoque
alias creaturas inferni
mundi, terra & mari,
ut laudent Deũ, ut sunt
cete, maria & flumina
profundissima. Hu admif-
centur quoque meteora
igneæ, aquæ & aeræ,
quæ faciunt iussa eius ipsi-
que parent. Sunt etiam
partes terræ & ex his na-
scentia, inque terra vi-
uentia animantia.*

*Exhortatur ultimo ho-
mines cuiuslibet ordinis
Ff 3 & di-*

nes iudices terræ, iuue-
nes & virgines, senes cum
iunioribus.

Laudent nomen Do-
MINI: quia exaltatum
est nomen eius solius:
confessio eius super cœ-
lum & terram.

Et exaltauit cornu po-
puli sui: hymnus omni-
bus sanctis eius, filiis Isra-
el, populo appropinquan-
ti sibi, Halleluia.

*Altera a beneficiis, quod ad Israelitas & po-
os omnes pertinet, quia in
nobis constituit regnum &
gloriam Messie, in quo
& per quem creditur van-
cimus Diabolum, peccatum & mortem. Quare tota Ecclē-
sia accedat ad Deum, eum agnoscat, credat in eum, seruiat ei
in sanctitate & iusticia, & canat voce & ore Halleluia.*

CXLI X.

Halleluia.

Eucharisticus est & protrepticus.

*Occasio. Aguntur gratie Deo propter libera-
tionem Israeliti certo promissam.*

*Allegoria. Celebratur Deus propter beneficia
qua offeruntur & conferuntur mundo per Chri-
stum regem & mediatorem. Ipsum enim ac-
ceptantes recipiuntur in regnū eius, consequen-
tur remissionem peccatorum, iusticiam & vi-
tam æternam.*

*Loci comm. De eucharistia, que sit mente, ore
& organu Musici. De regno Christi.*

Cantate DOMINO
canticū nouum: laus

Proposicio hærtaturā
Cantate Domino Canticū
nouum

eius in Ecclesia sanctorū.

Læteat Israël in eo qui
fecit eum: & filiæ Sion
exultent in rege suo.

Laudent nomen eius
in choro: in tympano &
psalterio psallant ei.

*nat, tuetur & donis ornat. Qui? Israelita, ciuitates Iudæe,
periphrasi Hebræica, omnes Christiani, quorum est videre, co-
goscere & laudare Deū. Quomodo? Cantione, exultatione,
læticia, organo Musici, hæc sunt signa externa læticia mentis.*

Quia beneplacitum est
DOMINO in populo
suo: & exaltabit afflictos
cum salute.

*ingratis eorum complectitur. Secunda, quia laborantes &
preceat oneratos accurrentes ad ipsum reueat, sanet & sal-
uat. Ergo canis.*

Exultabunt sancti in
gloria: lætabuntur in cu-
bilibus suis.

*pacem habent, ideo exultabunt vel in thalamis suis, vel in
ipsa Ecclesia læticia summa fruuntur.*

Exultationes Dei in
gurgure eorum & gladij
incipites in manibus eo-
rum.

Ad faciendam vindi-
ctam in gentibus: incre-
pationes in populis.

Ad alligandos reges eo-
rum in compedibus:

*notum carmen propter
nova beneficia, quib. assi-
cimur. Circumstantia as-
sunt, Vbi? in cætu &
congregatione piorum,
quorum laudatio est ac-
cepta Deo. Quare? quia
est noster conditor, quia
rex Sionis, nam sui sal-*

*Confirmatio ex causis
ab honesto. Prima est
a propensione voluntatis
Christi in suos, illi enim
fauet, illi delectatur, be-*

*Tertia, ab esse. Sibi aut
fructu Euangelij. Quia
recepti in regnum Christi
pacem & consuetudinem*

*Ultima causa, quia
Deus Israelitarum ex-
peditionem secundabit &
victorias dabit. Nam
armis, quibus instructi
sunt, valescent & vin-
cent, & sibi subiungunt
potentissimos quosque ex
gentibus, hinc orabunt &
laudem dicent Deo, Deu-
tero 32.*

& no.

& nobiles eorum in manibus ferreis.

Vt faciant in eis iudicium conscriptum : gloria hæc est omnibus sanctis eius. Halleluia.

quantus successus fuerit predicationis verbi in toto mundo. Et quoque triumphant & letantur cum Christo de potentissimis hostibus, Satana, peccato, morte. Acclamatio. Tanta gloria continget omnibus pijs, Ergo, Halleluia.

C L.

Halleluia.

Eucharisticus est & protrepticus.

Occasio. Beneficiorum, quæ diuinitus accipimus, cogitatio impellit pios ad eucharistiam, quæ est testimonium gratitudinis nostræ, & precum nostrarum exauditas esse.

Locus com. De gratiarum actione pro vera Ecclesia in populo Iudaico constituta : pro eadem inter Christianos conseruata.

Laudate Deum in sanctuario eius : laudate eum in firmamento virtutis eius.

Laudate eum in potentia eius : laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

am pectora, in quibus habitat tota trinitas & verum cultibus & laudibus celebratur & ea vere sanctificat.

Propositio. Laudetur Deus grata & hilariter.

Confirmatio a causis honestis & vtilibus. Prima ratio, quia & ipse sanctus est, & sanctuarium habet, non locum tantum in templo Hierosolymitano, sed omnia vere creata.

Secunda.

Secunda, quia omnipotens, quia virtus & potentia eius la-
tissime patet vel in caelo, vel in Ecclesia eius.

Tertia, quia fortis in suis tuendis, & persequendis hostibus
Ecclesia.

Quarta, quia maximus omnium propter opus creationis &
redemptionis: nec est quicquam quod ei comparari possit.

Laudate eum in sono
tubæ: laudate eum in
psalterio & cythara.

Laudate eum in tym-
pano & choro: laudate
eum in chordis & organo.

Laudate eum in cym-
balis bene sonantibus:
laudate eum in cymbalis
iubilationis.

Omnis spiritus laudet
DOMINUM, Halleluia.

Exhortatur a modo fa-
cili, Est enim congeries
instrumentorum Musi-
corum, quibus velit lau-
des Dei decantari.

Concludit vero mire
pathetica & ardente co-
hortatione, ut quicquid
Dei beneficio in mundo
spirat & vivit, agnoscat
& celebret Dei autorem
& conservatorem suum,
omniaque ad ipsius gloriā
ornandam et amplifican-
dam referat, AMEN.

FINIS.

